

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

Студентки 2 курсу, 2мз групи,

спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
спеціалізації «Облік і
податковий консалтинг»

Лавиш
Тетяни Олександрівни

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

Задніпровський
Олександр Григорович

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук,
доцент

Августова
Олена Олександрівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку та оподаткування
Ступінь вищої освіти «магістр»
Спеціальність «Облік і оподаткування»
Спеціалізація «Облік і податковий консалтинг»

Затверджую

Зав. кафедри _____ О.В. Фоміна
«_____» _____ 2021 р.

Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу студентіві
Лавиш Тетяні Олександрівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи «Облік та оподаткування операцій з основними засобами підприємства»

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2020 р. № 3916.

2. Строк здачі студентом закінченого роботи «23» листопада 2021 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та оподаткування операцій з основними засобами підприємства

Об'єкт дослідження процес обліку та оподаткування основних засобів підприємства

Предмет дослідження теоретичні та практичні аспекти процесу обліку обліку та оподаткування основних засобів підприємства

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства

1.2. Концептуальні засади обліку та оподаткування операцій з основними засобами

Висновки за розділом 1

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організація і методика фінансового обліку операцій з основними засобами підприємства

2.2. Оподаткування та відображення в податковій звітності операцій з основними засобами підприємства

2.3. Облік основних засобів в управлінні підприємством

Висновки за розділом 2

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «БРАВІР»

3.1. Напрями удосконалення фінансового обліку та оподаткування операцій з основними засобами

3.2. Удосконалення управлінського обліку операцій з основними засобами

Висновки за розділом 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи

Етапи виконання ВКР	Термін виконання	
	план	фактично
Вибір теми ВКР	15.10.2020	15.10.2020
Узгодження плану та оформлення завдання	31.12.2020	31.12.2020
Подання статті на кафедру	02.06.2021	02.06.2021
Вступ. Розділ 1	23.04.2021	23.04.2021
Розділ 2	25.06.2021	25.06.2021
Розділ 3. Висновки	08.10.2021	08.10.2021
Подання роботи на кафедру	25.10.2021	25.10.2021
Попередній захист	09.11.2021	09.11.2021
Подання завершеної (переплетеної) роботи та електронної версії (в ПДФ форматі)	23.11.2021	23.11.2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства	6
1.2. Концептуальні засади обліку та оподаткування операцій з основними засобами	13
Висновки за розділом 1	17
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА	18
2.1. Організація і методика фінансового обліку операцій з основними засобами підприємства	18
2.2. Оподаткування та відображення в податковій звітності операцій з основними засобами підприємства	25
2.3. Облік основних засобів в управлінні підприємством	29
Висновки за розділом 2	32
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «БРАВІР»	34
3.1. Напрями удосконалення фінансового обліку та оподаткування операцій з основними засобами	34
3.2. Удосконалення управлінського обліку операцій з основними засобами..	42
Висновки за розділом 3	47
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У контексті поглиблення глобалізаційних та євроінтеграційних процесів в Україні пріоритетного значення набувають заходи щодо створення якісної системи бухгалтерського обліку і звітності. Дуже важливими в таких умовах постають питання обліку основних засобів як одного з найбільш вагомих елементів майна господарюючих суб'єктів. Існуюча система обліку повною мірою не відповідає сучасним вимогам управління, насамперед, у зв'язку із недосконалістю нормативного, організаційно-методичного та інформаційного забезпечення. Своєї актуальності проблема обліку основних засобів набула у зв'язку з потребою отримати власниками, кредиторами й інвесторами, як вітчизняними так і закордонними, оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, оновлення та ефективності використання основних засобів. До питань, які вимагають подальшого дослідження, можна віднести: питання визначення первісної вартості об'єктів основних засобів, отриманих з різних джерел; питання визначення ліквідаційної та переоціненої вартості.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку основних засобів зробили провідні вітчизняні вчені-економісти, такі як Ф.Ф. Бутинець, Т.А. Бурова, П.І. Гайдуцький, М.Я. Дем'яненко, О.О. Жарікова, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, Ю.Я. Лузан, М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.К. Сук, Г.В. Власюк, А.Г. Загородній та ін. Дискусійність багатьох теоретичних положень, практична значимість обліку й оподаткування основних засобів, недостатній рівень їх дослідження з погляду сучасних потреб управління зумовили вибір теми та визначили спрямованість випускної кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та оподаткування операцій з основними засобами підприємства. Для досягнення мети були поставлені такі завдання науково-методичного й прикладного характеру: розкрити економічну

природу основних засобів, поліпшення процесу управління основними засобами; виявити проблемні питання правового регулювання в цій сфері; ввести пропозиції щодо вдосконалення обліку основних засобів; напрацювати рекомендації щодо поліпшення фінансового обліку основних засобів та методики удосконалення управлінського обліку основних засобів.

Об'єктом дослідження в магістерській роботі є процес обліку та оподаткування основних засобів підприємства ТОВ «Бравір». Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти процесу обліку та оподаткування основних засобів підприємства.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є обґрунтування необхідності вдосконалення обліку та оподаткування основних засобів та вирішення пов'язаних із цим процесом проблем. Для узагальнення й оцінки сучасного стану організації та ведення обліку основних засобів ТОВ «Бравір» використано методи асоціацій і аналогій; логічного аналізу; деталізації; порівняльного аналізу; системного вивчення господарських процесів; а також схематичні та графічні методи (для наочного зображення результатів дослідження).

Інформаційною базою наукового дослідження послужила первинна документація, нормативно – правові акти, наукові розробки економістів з обліку й оподаткування операцій з основними засобами; облікові, аналітичні та статистичні дані ТОВ «Бравір»; публікації у фахових виданнях, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів із питань обліку та оподаткування основних засобів тощо.

Гіпотеза дослідження. Науковою гіпотезою дослідження є припущення, що певна недосконалість організації і методики обліку та оподаткування операцій з основними засобами можуть привести до неповного інформаційного задоволення потреб власників та апарату управління підприємством, а відтак потребує вдосконалення.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у визначенні і впровадженні шляхів удосконалення обліку

та оподаткування основних засобів на підприємстві, а також розробки удосконалення фінансового обліку з теми дослідження в умовах автоматизації.

За результатами проведеного дослідження сформульований ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

- визначені теоретико-методологічні основи обліку та оподаткування основних засобів у сучасній економічній літературі;
- проведено аналіз господарської діяльності підприємства, що досліджується шляхом застосування останніх аналітичних методик;
- запропоновано деякі напрями удосконалення фінансового та управлінського обліку операцій з основними засобами.

Зв'язок теми з науковими програмами, планами, темами. Випускна кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку та оподаткування Київського Національного Торговельно-економічного Університету з теми «Облік та оподаткування операцій з основними засобами підприємства».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що здійснені дослідження дозволяють вдосконалити облік та оподаткування основних засобів підприємства на основі використання сучасних та передових методів дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення і практичні результати дослідження опубліковано в науковому журналі «Вісник КНТЕУ», стаття «Шляхи вдосконалення обліку основних засобів».

Обсяг і структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки комп'ютерного тексту, основний зміст викладено на 50 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 4 рисунки та 15 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства

Економічна природа поняття «основні засоби» визначається тими конкретними умовами, в яких вироблені, придбані, отримані за лізингом, безоплатно або орендовані і в яких їх експлуатують. Як економічна категорія основні засоби - це засоби праці, які мають вартість і функціонують на підприємстві тривалий час, а їхня вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції та послуги частинами в міру спрацювання. Якщо «засоби праці знаходяться в приватній власності, то вони виступають як «основний капітал», так уважалося спочатку. У вітчизняних і західних науковців не було єдиного підходу до поняття «основний капітал». Із усіх наявних визначень можна зробити загальний висновок, що «основний капітал» є виробленими засобами виробництва: придбані здібності робітників до праці, безумовно «вироблені» під час використання речових ресурсів. Таким чином, до їх складу можна віднести не лише будівлі і засоби праці, але й людську працю.

Суто радянський винахід – поняття «основні засоби» – офіційно виникло в 1930 р. У нашій країні до цього вважали говорити «будівлі», «споруди», «устаткування». Термін «основні фонди» в економічній літературі широко використовується донині. У грошовій оцінці основні засоби прийнято називати основними фондами [22,42,55].

Так переважна більшість вчених вважають, що ці категорії мають різне значення. Насамперед тому, що «основні фонди» – це джерела формування «основні засоби», а «основні засоби» – це сукупність матеріально-речових цінностей. Вони відображаються у різних частинах балансу: «основні засоби» – в активі, «основні фонди» – у пасиві.

Дослідження понять та категорій економічної науки є пріоритетним та актуальним на даному етапі економічного розвитку країни саме тому, що застарілість термінів, їх дискусійність та необ'єктивність спричинюють

плутанину як у фундаментальних, так і в прикладних дослідженнях. Дискусії навколо тлумачення терміну “основні засоби” як категорії економічної науки тривають з моменту введення терміну в науковий обіг, тому узагальнення наукових визначень та пошук перспективних напрямів досліджень є важливою проблемою сучасної економічної науки. Протягом усієї історії розвитку світової економічної думки, починаючи з XVIII ст., триває вивчення проблем руху основних засобів, їх відтворення в різноманітних умовах, обігу їх елементів. Досліджується ефективність основного капіталу для підприємства, розглядається його роль у процесі виробництва на кожному етапі розвитку суспільства, розробляються методичні підходи до вивчення цієї категорії.

К. Р. Макконелл і С. Л. Брю відносять капітал, разом із землею, працею та підприємницькою спроможністю, до категорії «економічних ресурсів», під якими розуміється вся частина виробничих запасів виробництва, тобто машини, обладнання, заводські транспортні засоби й збутова мережа, інструменти, товари, що використовуються у виробництві; та використовують термін «інвестиційні ресурси» [67]. Такий підхід авторів дозволяє нам розглядати засоби виробництва – об’єкти основних засобів – як частку інвестиційного проекту, якому вони підпорядковані.

Цебеня Р.Л. вважає, що вирішальне значення при розгляді понять «основні фонди» та «основні засоби» має не сама назва терміну, а його економічна природа [54]. Основні нормативно-правові акти, в яких розкривається облік основних засобів в Україні: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [43], Податковий кодекс України [52], МСБО 16 «Основні засоби» [35] і інші (Додаток А). Можливість віднесення об’єкта до складу основних засобів залежить від правильного трактування поняття «основні засоби». Виникають різні точки зору вчених на дану категорію, оскільки на законодавчому рівні не врегульовано дане питання, тому для усунення помилок під час ведення даної ділянки обліку необхідно привести у відповідність норми основних нормативно-правових актів. На економічних теренах постійно триває

дискусія щодо визначення терміну «основні засоби», оскільки воно має широкую базу трактувань та визначень (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «основні засоби»

Автор, нормативно-правовий документ	Сутність поняття «основні засоби»
МСБО 16 «Основні засоби» [35]	Матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей та використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду.
Податковий кодекс України [52]	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).
Гречко С.М. [11]	Необоротний актив, призначений для господарської діяльності, тобто його планується використовувати в господарській діяльності.
Бондар О. І. [3]	Сукупність матеріальних активів в формі засобів праці, які багаторазово приймають участь в процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами.
Мордвінцева Т.В. та Стулей К.О. [37]	Матеріальні активи, придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва або установи (організації), які втрачають свою вартість частково шляхом перенесення її на знову створений продукт, очікуваний термін використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу).
Коваленко О.В. та Громова І.В. [25]	Сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері.

Джерело: сформовано авторами на основі [3,11,25,35,52]

Отже, за результатами дослідження генезису економічної категорії «основні засоби», наведемо декілька підходів економічних шкіл:

- трудова теорія вартості К. Маркса: з позиції визнання, за якою підґрунтям поділу капіталу на основний та оборотний виступають термін використання та характер руху їхньої вартості в процесі кругообороту капіталу; з позиції вартості

– оцінка засобів виробництва за кількістю витраченої суспільно-необхідної праці, яка в бухгалтерському обліку розглядається як історична (фактична) собівартість;

- школа маржиналізму, яка зазначила, що цінність основного капіталу визначається цінністю виробленого продукту, та за сучасних умов відображається в процедурі виявлення зменшення корисності активів суб'єкта господарювання;

- підхід К. Р. Макконел і С. Л. Брю стосовно визнання засобів виробництва як «інвестиційні ресурси», що дозволяє розглядати об'єкти основного капіталу як складові інвестиційного проекту.

Після аналізу наукової літератури з питань обліку основних засобів, ми бачимо, що більшість науковців під «основними засобами» розуміють матеріальні активи підприємства. Всі наукові джерела містять інформацію про те, що основні засоби повинні використовуватися більше одного року (операційного циклу). Вартісна межа, за якою об'єкти можуть бути віднесені до складу основних засобів, виділений лише Податковим кодексом України. Однією зі змін, передбачених Законом №466-IX [18] для платників податку на прибуток є збільшення з 23.05.2020 р. вартісного критерію визнання активу основним засобом, наведеного у пп. 14.1.138 ПКУ – з 6 тис. грн до 20 тис. грн. При цьому, як роз'яснювали податківці, цей критерій застосовується до основних засобів, що вводяться в експлуатацію після 23 травня 2020 року. Основні засоби, введені в експлуатацію до 23 травня 2020 року, продовжують амортизуватись у податковому обліку, навіть якщо їх залишкова балансова вартість не перевищує 20 тис. гривень. Зауважимо, що ці зміни торкнуться виключно підприємств державного сектору. Госпрозрахункові підприємства в бухгалтерському обліку вільні встановлювати власний вартісний критерій для віднесення активу до основних засобів.

Головна умова ефективного функціонування економіки і фінансів України - це побудова ефективної системи оподаткування суб'єктів господарювання, оскільки через податки держава здійснює перерозподіл валового внутрішнього

продукту (ВВП), інформує централізовані та децентралізовані фонди, що впливає на можливості держави виконувати свої функції. Тому, формуючи податкову систему, держава повинна ураховувати світовий досвід її побудови на загальноприйнятих принципах. Податкова система (відповідно до ПКУ [52]) - це сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку. Загальну систему принципів оподаткування сформулював шотландський економіст і філософ А. Сміт [60], основні з яких не втратили свою актуальність і до сьогодні. Вони викладені у чотирьох основних правилах: справедливості, яке стверджує, що податки повинні сплачувати всі громадяни, кожний - відповідно до свого доходу; визначеності, коли податок, який слід сплатити, повинен бути точно визначеним, а не змінюватися довільно; зручності, тобто усякий податок має стягуватися у такий час і такий спосіб, що найменш обтяжливий для платника; економії (раціональності), коли будь-який податок повинен стягуватися так, щоб із доходів платника вилучалось якомога менше понад те, що надходить до державної скарбниці.

Основу побудови системи оподаткування, поряд із принципами А. Сміта, визначають також принципи, яким повинна відповідати правильно побудована податкова система, розроблені німецьким економістом А. Вагнером, який не тільки доповнив, а надав їм нового значення. Він систематизував принципи в чотири окремі групи. Перша група – фінансові принципи, серед яких достатність та еластичність (рухомість) обкладення. Друга група – народногосподарські принципи, при визначенні яких він підкреслив такий із них: «комбінація сукупності податків у таку систему, яка б забезпечувала при можливому дотриманні етичних принципів та принципів управління, достатність надходжень і еластичність на випадок надзвичайних державних потреб». Наведене формулювання відповідало основному призначенню податкової системи – забезпеченню держави необхідними коштами. До третьої групи автор відносив етичні принципи, принципи справедливості: загальність оподаткування та рівномірність. Четверта група відображала сукупність адміністративно-

технічних правил чи принципів податкового управління: визначеність обкладення, зручність сплати податку та максимальне зменшення витрат на стягнення [63].

Сучасні зарубіжні економісти вважають, що основні засоби – це засоби, що мають значний термін експлуатації, використовуються підприємством і в основному придбані не з метою їх наступного перепродажу. Основні засоби визначають виробничу міць підприємств, характеризують їх технічну оснащеність, безпосередньо пов'язані з продуктивністю праці, собівартістю продукції, механізацією, автоматизацією виробництва, прибутком та вищим рівнем рентабельності. Необхідною умовою раціональної організації обліку основних засобів необхідно насамперед їх правильно класифікувати. Класифікація основних засобів – угруповання основних засобів по тих або інших ознаках. Таким чином, основні засоби – це матеріальні активи, які придатні для використання в процесі діяльності суб'єкта підприємництва, які втрачають свою вартість частково, шляхом перенесення її на новостворений продукт, очікуваний термін використання яких більше одного року.

Найпоширенішими критеріями віднесення об'єктів до основних засобів є: функціональна роль, призначення, сфера діяльності, нерухомість, тривалість використання, матеріальність, вартісна межа. Різноманітність видів основних засобів зумовлює необхідність в їх класифікації.

Одиницею обліку основних засобів у бухгалтерському обліку є об'єкт основних засобів. Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби поділяються на дві групи: основні засоби та інші необоротні матеріальні активи. Підприємство самостійно обирає найефективніший з методів амортизації основних засобів, передбачених у НП(С)БО 7 «Основні засоби» [43]. Для приведення національних стандартів у відповідність до міжнародних було запроваджено цілий ряд нормативних документів. Як наслідок, в Україні облік на цій ділянці здійснюють за трьома стандартами. Проблематичним є об'єднання на одному аналітичному рахунку вартості землі, будівель, споруд та інших об'єктів нерухомості, що унеможливорює нарахування амортизації на

нерухомість. До основних засобів належать: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); робоча і продуктивна худоба; багаторічні насадження; інші основні засоби. Використовуються різні ознаки класифікації основних засобів (рис. 1.1).

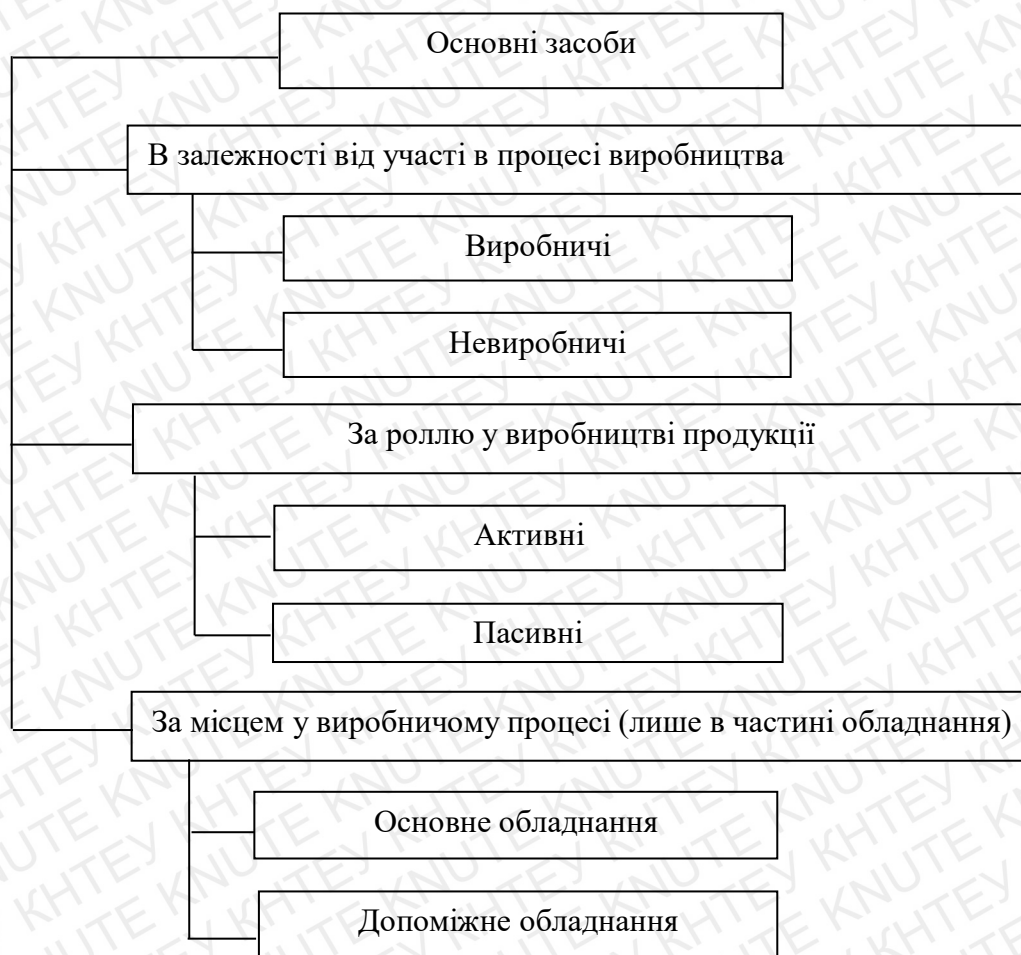

Рис. 1.1. Класифікація основних засобів

Джерело: [23]

Виробничі основні засоби прямо або опосередковано приймають участь у виробництві матеріальних цінностей, до їх складу включають: будинки, споруди, машини і обладнання тощо. Невиробничі основні засоби не приймають участі у виробничому процесі і до них відносяться житлові будинки, поліклініки, дитячі садки, санаторно-курортні установи та інші основні засоби нематеріальної сфери. Активні основні засоби безпосередньо беруть участь в переміщенні і переробці сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих. До них відносяться машини, обладнання, передавальні пристрої, обчислювальна

техніка, транспортні засоби, контрольно-вимірювальні пристрої тощо. Пасивні основні засоби не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва, але створюють необхідні для його існування умови (будівлі, споруди тощо). В різних галузях економіки структура основних засобів значно відрізняється, так як вона відображає технічну структуру, особливості технології, спеціалізації та організації виробництва в цих галузях. З тієї причини, що основні засоби функціонують тривалий період часу і частинами переносять свою вартість на вартість продукції (робіт, послуг), зберігаючи при цьому свою майнову вартість, вони мають кілька видів грошової оцінки.

Отже, основні засоби – це складова частина виробничих ресурсів, які використовуються суб'єктом господарювання в процесі господарської діяльності в незмінній натуральній формі, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік та розподіляють свою вартість на витрати підприємства. В ході дослідження було окреслено різні підходи до класифікації основних засобів як згідно з нормативною базою, так і за різними авторами.

1.2 Концептуальні засади обліку та оподаткування операцій з основними засобами

Особливе значення при веденні обліку основних засобів та складанні звітності має дослідження нормативно-правового регулювання. Розглянувши діючі нормативні акти, можна згрупувати та представити їх у вигляді чотирьох рівнів: I рівень – законодавчий – визначає сутність бухгалтерського обліку, його завдання, основні поняття, що використовуються, порядок регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку. Включає Конституцію України [26], Господарський кодекс України [10], Податковий кодекс України [52], Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV [55]. II рівень – нормативний – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [43], який регулює методологічні засади ведення обліку основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, та ряд інших НП(С)БО. III рівень – методичний – Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів,

капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [22]; Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків [21]; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [32]; Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку [33]; інші нормативно-правові акти. IV рівень – організаційний - Наказ про облікову політику підприємства; Робочий план рахунків для обліку необоротних матеріальних активів; Наказ про проведення інвентаризації; посадові інструкції; графіки документообігу та інвентаризації; регламенти бухгалтерських та інших адміністративних служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю. Ці документи формуються в межах системи управління конкретного підприємства.

Основним законодавчим актом, що регулює облік основних засобів є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [55]. Цей закон визначає правові засади організації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. У відповідності з даним документом бухгалтерський облік є обов'язковим, ведеться всіма підприємствами, оскільки фінансова, статистична, податкова та інші види звітності, ґрунтуються на даних цієї системи. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві, відповідальність за правильність його ведення несе власник або уповноважений орган, який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів. Податковим кодексом України визначається поняття амортизації, вартості, що амортизується, первісної, ліквідаційної вартості, класифікація основних засобів у залежності від строку їх корисного використання та об'єкти основних засобів, що підлягають амортизації. Вагома роль відводиться НП(С)БО 7 «Основні засоби» [43]. Це положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Зокрема, у даному документі наводяться критерії визнання об'єкта основних

засобів активом, прописані методи оцінки, переоцінки та амортизації основних засобів, врегульовано формування інформації про зменшення корисності та вибуття основних засобів, а також порядок розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності. Розглянемо більш детально у табличному вигляді деякі позиції щодо обліку основних засобів, висвітлені в національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, для виявлення аналогій та відмінностей між ними, тобто проведемо порівняльну характеристику теоретичних основ, закладених у цих двох стандартах (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Аналіз методології обліку основних засобів за МСБО 16 та НП(С)БО 7

Операція	За НП(С)БО 7 [43]	За МСБО 16 [35]	Примітки
МНМА	Виділяють в окрему групу ОЗ залежно від вартісного критерію	Немає спеціальних вимог до обліку, застосовують загальні критерії визнання	Ознака малоцінності може свідчити про не суттєвість активів для МСФЗ-звітності
Безоплатне отримання ОЗ	При отриманні збільшують власний капітал (Кт 424), пропорційно амортизації нараховують дохід (Кт 746)	Спеціальних положень оцінки немає	У МСФЗ-обліку підприємство самостійно встановлює облікову політику
Механізм переоцінки	Коригують первісну вартість та знос (індексний спосіб)	На вибір: індексний спосіб чи алгоритм згортання	При згортанні після переоцінки сума зносу дорівнюватиме нулю
Методи амортизації	Установлено п'ять методів для ОЗ	Вичерпного переліку немає	Як приклад § 62 МСБО 16 наводить опис 3 методів. Можна використовувати й будь-які інші
Початок амортизації	3 місяця, наступного за введенням ОЗ в експлуатацію	З моменту/дати коли ОЗ стає придатним для використання	Прямого зв'язку між амортизацією та експлуатацією в системі МСФЗ немає
Тимчасове невикористання	Амортизацію призупиняють на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації ОЗ	Призупиняти амортизацію не дозволяється	За вимогами МСБО 16 амортизацію не припиняють, якщо актив не використовують

Джерело: [35,43]

Окрім НП(С)БО 7 ведення обліку основних засобів також регулюють такі стандарти: НП(С)БО 14 «Оренда» [45] визначає методологічні засади визначення

інформації в бухгалтерському обліку про оренду необоротних активів та розкриття її у фінансовій звітності. Зокрема, виділяє фінансову та операційну оренду, і відповідним чином надає інформацію про ведення обліку оренди як в орендаря, так і в орендодавця, а також розкриває інформацію у примітках до фінансової звітності. НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [46] наводить характеристику визнання та оцінки необоротних активів, утримуваних для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності. НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [47] визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів та її розкриття у фінансовій звітності, порядок формування інформації про облік відновлення корисності активу, зменшення та відновлення корисності групи активів, яка генерує грошові потоки. Для ведення обліку основних засобів планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, призначений рахунок 10 «Основні засоби». Для забезпечення єдності відображення однорідних за змістом господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках і субрахунках затверджено Інструкцію про застосування плану рахунків [22]. В згаданій інструкції наведено коротку характеристику та призначення синтетичних рахунків і субрахунків, типову схему реєстрації та групування інформації про господарські операції.

Дуже важливим нормативно-правовим актом з обліку основних засобів є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [54], яке визначає порядок проведення інвентаризацій основних засобів установами і організаціями, визначає результати інвентаризації, наводить терміни проведення та перелік активів щодо яких є обов'язкова інвентаризація. Також важливим нормативним документом з обліку основних засобів є Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [32], в яких зазначається класифікація основних засобів, визначаються методологічні особливості обліку надходження,

ремонту, поліпшення, амортизації основних засобів, переоцінки, вибуття та облік основних засобів в оренді. Додаток до методичних рекомендацій містить типові кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку операцій з основними засобами. У наказі про облікову політику, щодо об'єктів основних засобів, зазначаються усі принципові питання, від яких залежить функціонування підприємства.

Висновки за розділом 1

Підсумовуючи результати дослідження теоретичних засад обліку основних засобів, можна сформулювати такі узагальнення, висновки та пропозиції: 1. Узагальнюючи теоретичні погляди вчених щодо сутності та облікової структури основних засобів, встановлено, що найбільш прийнятними підходами до умов сьогодення, які дозволяють системно розглянути сутність та уточнити й обґрунтувати їх облікову структуру, є: підхід К. Р. Макконнелл і С. Л. Брю – стосовно визнання засобів виробництва як «інвестиційних ресурсів», що виступає підґрунтям розгляду об'єктів основного капіталу як складових інвестиційного проекту; концепція «суб'єктивної цінності» школи маржиналізму, яка за сучасних умов відображається в процедурі виявлення зменшення корисності активів суб'єкта господарювання. 2. Під час дослідження класифікації основних засобів зазначено, що наведені в науковій літературі підходи мають деякі недоліки, дискусійні положення та невирішені питання, які потребують вирішення та доопрацювання. Класифікація основних засобів призначена для використання в автоматизованих системах управління під час вирішення таких завдань: організації систематичного обліку основних засобів; визначення норм амортизації основних засобів і віднесення амортизаційних відрахувань на витрати виробництва; проведення оцінки і переоцінки об'єктів основних засобів; визначення рекомендованих нормативів проведення капітальних ремонтів основних засобів.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організація і методика фінансового обліку операцій з основними засобами підприємства

Бухгалтерський облік у ТОВ «Бравір» регламентується Обліковою політикою, що розроблена на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності та з метою визначення Облікової політики як сукупності принципів, методів і процедур, що забезпечить об'єктивне відображення фінансового стану і результатів господарської діяльності ТОВ «Бравір». Відповідно до статутних документів на підприємстві ТОВ «Бравір» ведеться бухгалтерський, податковий, статистичний та управлінський облік результатів господарської діяльності.

Порядок обліку основних засобів та розкриття інформації у фінансовій звітності стосовно основних засобів регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [43].

Загальну схему документального оформлення обліку основних засобів наведено на рис. 2.1. Таким чином, на ТОВ «Бравір» для організації первинного обліку основних засобів складають типові форми первинних документів, при надходженні формується первісна вартість залежно від шляхів отримання активів, інформація про об'єкти заноситься у програму 1С, аналітичний облік ведеться у розрізі інвентарних об'єктів. Субрахунки, які застосовуються в бухгалтерському обліку основних засобів ТОВ «Бравір» наведено в таблиці 2.1.

Синтетичний облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух як власних основних засобів, так і отриманих на умовах фінансового лізингу. За дебетом рахунка 10 «Основні засоби» відображають надходження (придбаних, створених) основних засобів на баланс підприємства, які

обліковуються за первісною вартістю: сума витрат, що пов'язані з поліпшенням (модернізація, модифікація, добудова тощо) об'єкта, що призводять до збільшення майбутніх економічних вигід; сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів.

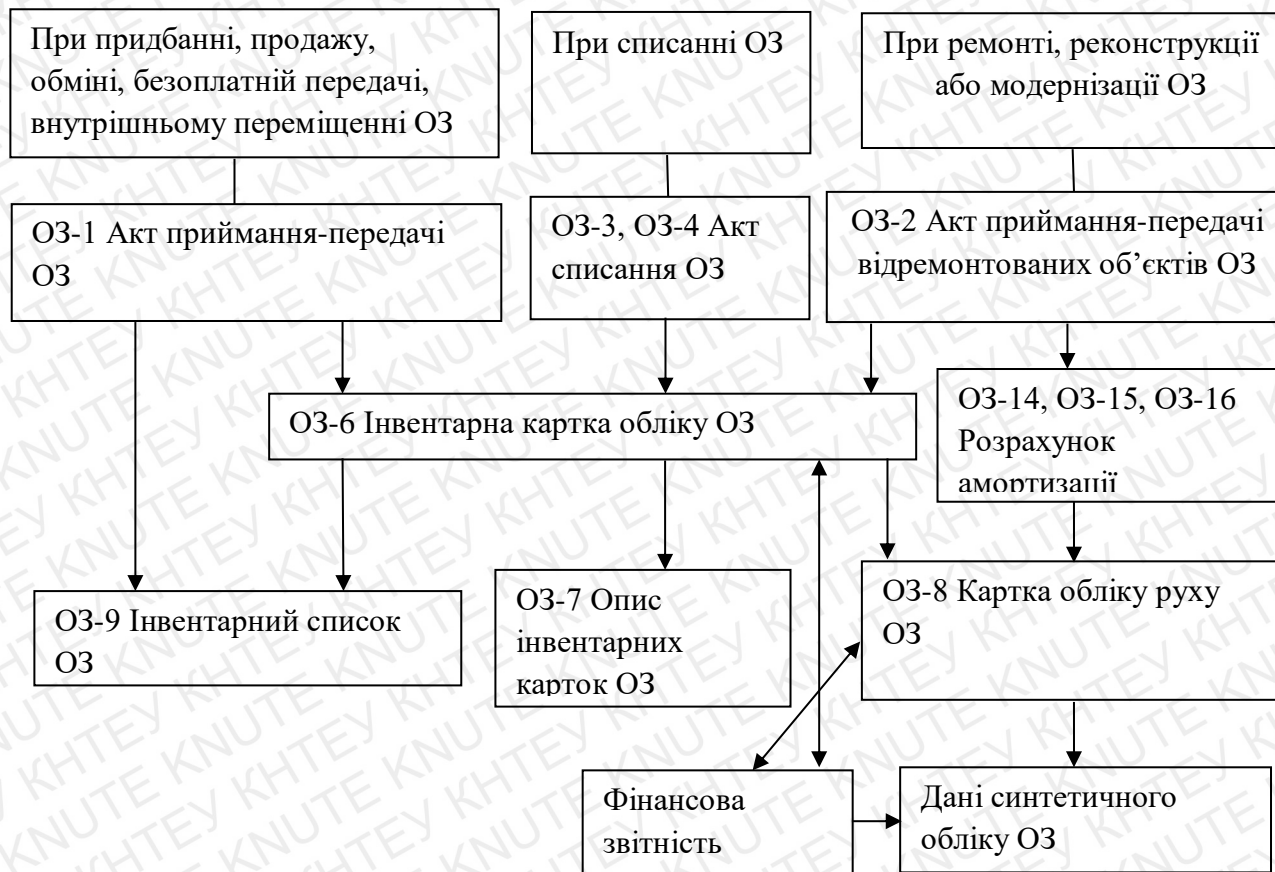

Рис. 2.1. Схема документального обліку основних засобів на ТОВ «Бравір»

Джерело: [розроблено на основі [24]

За кредитом рахунку 10 «Основні засоби» відображають вибуття основних засобів внаслідок продажу або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі ліквідації об'єкта основних засобів; суму уцінки основних засобів. Для обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів призначений рахунок 15 «Капітальні інвестиції». За дебетом рахунка 15 «Капітальні інвестиції» відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення необоротних активів, за кредитом – їх списання (введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних або створених нематеріальних активів тощо). У ТОВ «Бравір» використовуються такі субрахунки рахунку 15 «Капітальні інвестиції»: 151 «Капітальне будівництво»,

152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів».

Таблиця 2.1.

Класифікація основних засобів в бухгалтерському обліку (рахунок 10)

Основні засоби (рахунок 10)			Інші необоротні матеріальні активи (рахунок 11)		
№	група	субра-хунок	№	група	субра-хунок
1	Земельні ділянки	101	10	Бібліотечні фонди	111
2	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	102	11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	112
3	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	103		Тимчасові (нетитульні) споруди	113
4	Машини та обладнання, електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми	104		Природні ресурси	114
5	Транспортні засоби	105		Інвентарна тара	115
6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	106		Предмети прокату	116
7	Тварини	107		Інші необоротні матеріальні активи	117
8	Багаторічні насадження	108			
9	Інші основні засоби (усі ті, які не увійшли до груп 2–8 та 12–15 ОЗ)	109			

Джерело: [22]

У бухгалтерському обліку кожна група (підгрупа) основних засобів може поділятися на основні засоби власні, орендовані і такі, що перебувають в експлуатації, запасі, ремонті, на модернізації, реконструкції, добудові, частковій ліквідації тощо. Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій ТОВ «БРАВІР» введені рахунки другого та третього порядку, які дозволяють вести облік за більш розширеними групами класифікації основних засобів, ніж встановлено НП(С)БО 7 «Основні засоби». У бухгалтерському обліку основних засобів застосовуються субрахунки, що наведені у табл. 2.2.

Порядок відображення надходження основних засобів та формування їх первісної вартості у бухгалтерському обліку залежить від того, яким чином і на яких умовах вони придбані. Кореспонденцію рахунків з надходження основних засобів ТОВ «Бравір» наведено у Додатку Ж.1.

Таблиця 2.2

Субрахунки для обліку основних засобів

Субрахунки	Назва
101	Земельні ділянки
102	Капітальні витрати на поліпшення земель
103	Будинки, споруди та передавальні пристрої
1030	Будинки виробничі
1032	Будинки, споруди та передавальні пристрої невиробничої сфери
1039	Передавальні пристрої інших господарств
104	Машини та обладнання
1040	Машини та обладнання (крім обчислювальної техніки)
1041	Обчислювальна техніка
1042	Машини та обладнання невиробничої сфери
105	Транспортні засоби
1058	Автомобілі
1059	Інші транспортні засоби
106	Інструменти, прилади та інвентар
1060	Інструменти, прилади та інвентар виробничої сфери
1061	Інструменти, прилади та інвентар невиробничої сфери
109	Інші основні засоби
1090	Інші виробничі основні засоби
1091	Інші невиробничі основні засоби

Джерело: [22]

Відповідно до п. 33 НП(С)БО 7 [43] списання основних засобів відбувається у разі їх продажу або невідповідності критеріям визнання активом. Ліквідація об'єкта основних засобів оформлюється Актом на списання (форма № ОЗ-3), в якому вказується причина вибуття об'єкта, первісна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, витрати, пов'язані з вибуттям (реалізацією, ліквідацією), а також сума отриманого доходу. Типові операції з вибуття основних засобів ТОВ «Бравір» наведені у Додатку Ж.2.

Для аналітичного обліку та контролю за використанням основних засобів у місцях експлуатації кожному об'єкту присвоюється інвентарний номер. Підприємство має право переоцінювати об'єкт основних засобів у разі значного відхилення (збільшення або зменшення) залишкової вартості об'єкта основних

засобів від його справедливої вартості на дату балансу. При переоцінці об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт. При виявленні розбіжностей об'єкти основних засобів дооцінюються або уцінюються до справедливої вартості. Коли проводиться переоцінка об'єкта основних засобів, то змінюється в однакових пропорціях сума накопиченого зносу та первісна вартість об'єкта, крім випадку, коли залишкова вартість об'єкта, що переоцінюється, дорівнює нулю. Індекс переоцінки розраховується діленням справедливої вартості об'єкта на його залишкову вартість на дату переоцінки. Водночас, якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, то його переоцінена первісна вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта, в результаті чого переоцінена залишкова вартість об'єкта буде дорівнювати його справедливій вартості. В залежності від конкретних умов результати переоцінки основних засобів у бухгалтерському обліку відображаються такими бухгалтерськими проводками:

Зменшення первісної вартості основних засобів на суму уцінки:

Дт 975 «Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій»;

Кт 10 «Основні засоби».

Одноразово (коригується) зменшується нарахований знос на суму уцінки:

Дт 131 «Знос основних засобів» - Кт 10 «Основні засоби».

Збільшення первісної вартості основних засобів на суму оцінки:

Дт 10 «Основні засоби» - Кт 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів».

Одноразово збільшується (коректується) сума нарахованого зносу на суму дооцінки:

Дт 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів» - Кт 131 «Знос основних засобів».

Перш ніж формувати амортизаційну політику підприємства необхідно чітко з'ясувати її суть та відмінності між категоріями знос і амортизація, які сьогодні досить часто несправедливо ототожнюються. У науковій літературі під

амортизацією розуміють перенесення вартості поступово зношуваних основних засобів на вартість продукції, що виробляється; цільове накопичення грошових коштів і їх наступне застосування для відшкодування зношених основних засобів [16]. Такий підхід ґрунтується на визначенні терміну амортизації на законодавчому рівні, що представлено в НП(С)БО 7 «Основні засоби» і Податковому кодексі України [43]. Водночас знос основних засобів — це сума амортизаційних відрахувань за весь період експлуатації основних засобів [4]. Тож, у найбільш загальному сенсі, амортизаційну політику можна визначити, як сукупність дій та заходів, спрямованих на формування власних фінансових ресурсів за рахунок процесів нарахування та використання амортизаційних відрахувань. Відтак, формування амортизаційної політики стає окремим напрямом фінансової роботи на підприємстві, оскільки сума амортизаційних відрахувань є впливовою складовою на собівартість продукції, доходи підприємства і відповідно на результативність його діяльності. Отже, основним критерієм відбору методів нарахування амортизації є досягнення оптимального співвідношення між величиною амортизаційних відрахувань і їх впливом на цінову конкурентоспроможність продукції підприємства. Підприємству слід враховувати, що ринкові ціни на його продукцію можуть не витримати амортизаційного "перевантаження". Тож, більш доцільно застосовувати пропорційні методи нарахування амортизації [27, с. 280-284].

Таким чином, обираючи амортизаційну політику, потрібно дотримуватись певної послідовності дій щодо її формування: по-перше, чітко визначити стратегію діяльності підприємства; по-друге, керуючись ст. 138.3.1 та 138.3.2 ПКУ визначити об'єкти нарахування амортизації. Умовою віднесення об'єкту до основних засобів є очікуваний термін корисної експлуатації, який повинен перевищувати один рік або операційний цикл, якщо він відрізняється від року та вартість об'єкта, яка має перевищувати 20000 грн.; по-третє, визначитись з класифікацією груп основних засобів у відповідності до ст. 138.3.3 ПКУ; по-четверте, встановити у відповідності до ст. 138.3.1 ПКУ вартість основних засобів, що підлягає амортизації. Для розрахунку амортизації відповідно до

положень цього пункту вартість основних засобів визначається без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної відповідно до положень бухгалтерського обліку. При цьому підприємство має самостійно визначити ліквідаційну вартість об'єкта основних засобів, виходячи з припущення про можливу суму коштів, яку підприємство сподівається отримати від реалізації або ліквідації об'єкта основних засобів по закінченню строку його корисного використання; по-п'яте, встановити критерії визначення очікуваного терміну корисного використання основних засобів. Відомо, що важливими моментами при формуванні амортизаційної політики на підприємствах, якими оперує норма пп. 138.3.3 ПКУ є "очікуваний термін корисного використання (експлуатації)". Водночас жоден діючий нормативний акт не містить будь-яких алгоритмів або критеріїв визначення цього терміну.

Він повинен визначатися виходячи з економічно доцільного терміну служби, який може бути менше фізично можливого [72, с. 297-306], але в будь-якому випадку не бути менше від мінімального допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи основних засобів п. 138.3.3 ст. 138 ПКУ. Критерії обрання методів нарахування амортизації та формування амортизаційної політики корелюють з положеннями стратегії розвитку підприємства. Відповідно, остання має чітко визначати такі 4 складові наведені в Додатку 3. Лише за наведених у Додатку II умов амортизаційна політика відповідатиме обраній стратегії діяльності підприємства та може бути визнана оптимальною. У ТОВ «Бравір» для відображення в обліку сум амортизаційних відрахувань використовують рахунки 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» та 09 «Амортизаційні відрахування». Кореспонденцію рахунків з обліку зносу основних засобів наведено у Додатку Ж.3.

Обліковою політикою ТОВ «БРАВІР» встановлено, що амортизація основних засобів нараховується із застосуванням прямолінійного методу, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів. Нарухування амортизації проводиться щомісяця. Місячна сума амортизації визначається

розподілом річної суми амортизації на 12 місяців. Відповідно до НП(С)БО 7 [43], нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання. Нарахування амортизації припиняється починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів. Нарахування амортизації призупиняється на період реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації об'єкта основних засобів. Можна виокремити низку проблем, які негативно впливають на процес управління діяльністю підприємства, знижуючи ефективність використання основних засобів (Рис. 2.2).

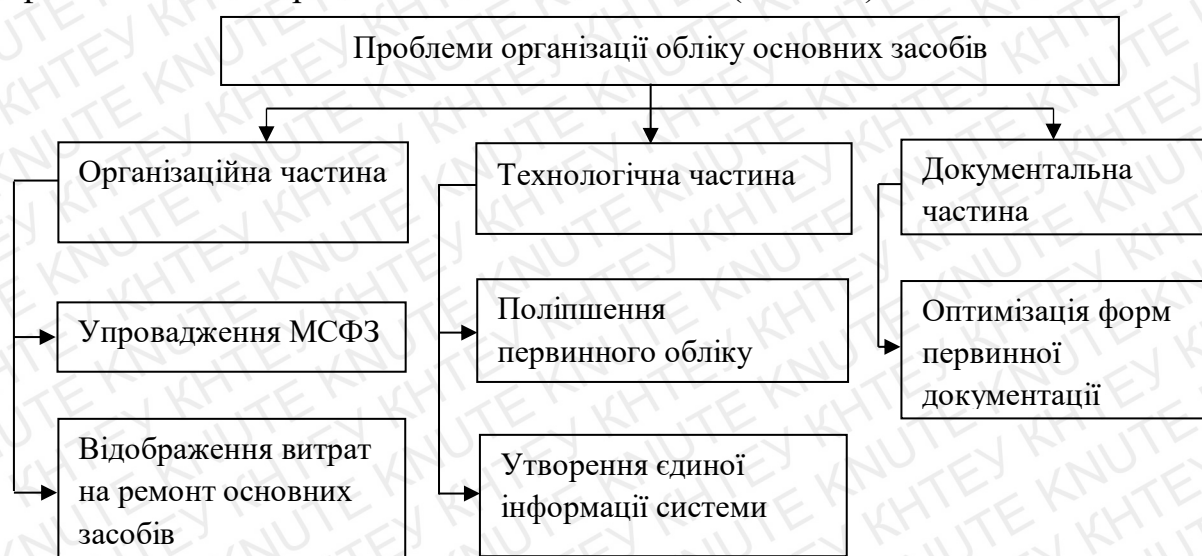

Рис. 2.2 Проблеми організації обліку основних засобів

Джерело: [29]

Для усунення існуючих недоліків при перевірці основних засобів і підвищення ефективності їх контролю в подальшому на підприємстві можна провести внутрішню перевірку основних засобів, яка більш детально буде описана в третьому розділі.

2.2 Оподаткування та відображення в податковій звітності операцій з основними засобами підприємства

Наявність високоефективних основних засобів є одним із чинників, що впливають на фінансовий результат господарської діяльності підприємства. На підприємстві ТОВ «Бравір» податковий облік основних засобів ведеться у

відповідності до Податкового Кодексу України [52]. Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів.

Придбання основних засобів. У податковому обліку ТОВ «Бравір» витрати на придбання, виготовлення, будівництво, реконструкцію, модернізацію та інші поліпшення основних засобів не включаються до собівартості та підлягають амортизації. Балансова вартість основних засобів, придбаних за кошти в національній валюті, включає їх базову вартість, включаючи транспортні та страхові витрати, а також інші витрати, пов'язані з придбанням, за винятком сплаченого ПДВ. Купівля основних засобів у нерезидентів здійснюється відповідно до норм пп. 153.1.2 п. 153.1 ст. 153 Податкового кодексу, згідно з яким витрати, здійснені (нараховані) в іноземній валюті на придбання товарів (робіт, послуг) протягом звітного періоду, включаються до складу таких звітних витрат у встановленому порядку шляхом перерахування раніше не сплаченої частини вартості в національній валюті за офіційним курсом національної валюти до іноземної валюти, що діяв на дату здійснення операції з такого придбання, та частина, сплачена раніше — відповідно до курсу, що діяв на дату здійснення платежу, тобто балансова вартість імпортованих основних засобів дорівнює балансовій вартості іноземної валюти, сплаченої на момент придбання.

Інформація про суму податку на додану вартість, сплаченого підприємством за основні засоби відображається в складі податкової декларації з податку на додану вартість (далі - додаток 6) в Додатку 6 «Розрахунок (перерахунок) частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 01.03.2021 №131 [41]. У таблиці 1 Додатка 6 наведено розрахунок частки використання товарів/послуг та необоротних активів в оподатковуваних операціях.

Придбання основних засобів у податковому обліку ТОВ «Бравір» еквівалентно: внеску основних засобів до статутного фонду (капіталу) платника податку, коли первісна вартість цих внесків підтверджена його засновниками (учасниками) за справедливою вартістю, з урахуванням вартості, передбаченої

п. 8 НП(С)БО 7 [43]; отриманню основних засобів у фінансовий лізинг (оренду), а потім включенням їх у відповідні групи. На підприємстві податковий облік основних засобів наближено до бухгалтерського, тому аналогічно бухгалтерському обліку придбані основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю.

При веденні податкового обліку формування балансової вартості основних засобів характеризується придбанням їх в кредит. Якщо підприємством передбачено, що фінансові витрати капіталізуються, то сплачені банку відсотки за боргом до складу витрат не включаються, а включаються до балансової вартості цих основних засобів та нараховується амортизація. Якщо основні засоби включені до статутного капіталу підприємства, то їх первісною вартістю є вартість, узгоджена засновниками підприємства (не вище звичайної ціни).

На підприємстві ТОВ «Бравір» вимагає нарахування амортизації: вартість придбання основних засобів, що використовуються у господарській діяльності; вартість самостійного виготовлення (створення) основних засобів, що використовуються в господарській діяльності, включаючи витрати на заробітну плату працівників, зайнятих у виробництві (створенні) основних засобів; витрати на ремонт, реконструкцію, модернізацію та інші різноманітні поліпшення основних засобів, які перевищують 10% загальної балансової вартості різних основних засобів на початок звітного року; сума переоцінки основних засобів, проведеної відповідно до ст. 146 цього Кодексу. Щоквартальна амортизація різних основних засобів визначається за сумою амортизаційних відрахувань за три місяці розрахункового кварталу, а амортизація кожної групи основних засобів розраховується за прямолінійним методом. Відповідно до цього методу річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів. Вартість об'єкта основних засобів списується рівними частинами протягом усього строку його експлуатації. На такі основні засоби, як земельні ділянки та природні ресурси, амортизація не нараховується.

У додатку РІ «Різниця» до рядка 03 РІ Декларації з податку на прибуток відображаються різниці в залежності від видів здійснених операцій та загально прийнятих меж норм ПКУ [52], які передбачають відповідне коригування фінансового результату до оподаткування. Дані додатка АМ «Інформація щодо нарахованої амортизації» до рядка 1.2.1 додатка РІ до рядка 03 РІ Декларації використовуються для відображення різниць, які виникають при нарахуванні амортизації основних засобів та нематеріальних активів. У додатку АМ наводяться показники балансової вартості основних засобів та нематеріальних активів, сум амортизації за звітний (податковий) період відповідно до п. 138.3 ПКУ [52], підсумковий результат з графі 5 рядка 1.2.1 цього додатка переноситься до рядка 1.2.1 додатка РІ Декларації. Не амортизуються та повністю належать до складу витрат протягом звітного періоду витрати підприємства на: обслуговування основних засобів, які перебувають на консервації або ліквідації основних засобів.

Операції щодо продажу об'єктів. В операціях продажу або відчуження об'єктів у податковому обліку до оподаткованого доходу включається сума, що перевищує дохід від продажу або іншого відчуження над балансовою (залишковою) вартістю окремих об'єктів основних засобів, тобто сума прибутку. А сума перевищення балансової вартості над доходами, тобто сума збитку від такого продажу або іншого відчуження, включається до витрат підприємства.

Ліквідація основних засобів. Окремо відображають у податковому обліку амортизацію в разі ліквідації основних засобів або якщо з незалежних від підприємства причин основні засоби (їхня частина) зруйновані, викрадені чи підлягають ліквідації. Зокрема, підприємство в звітному періоді, в якому виникають такі причини, збільшує витрати на суму вартості, яка амортизується, за вирахуванням суми накопиченої амортизації окремого об'єкта основних засобів.

2.3 Облік основних засобів в управлінні підприємством

Своїї актуальності проблема ефективного управління обліком основних засобів набула у зв'язку з потребою отримати власниками, кредиторами й інвесторами, оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, оновлення та ефективності використання основних засобів. Основними протиріччями в процесі ведення обліку і складання звітності за основними засобами є недосконалість методичної та нормативно-правової бази, формування підприємствами необґрунтованої облікової політики щодо основних засобів [6].

Для професійного і якісного виконання робіт із приймання та списання об'єктів на підприємстві ТОВ «Бравір» розроблена робоча інструкція з визначенням робіт і порядку їх здійснення для кожного члена комісії, визначаючи при цьому їхню міру відповідальності. Створення спеціалізованих комісій із працівників, які будуть безпосередньо експлуатувати об'єкти, стимулює приймання лише корисних для їх підрозділів основних засобів, функціональні можливості яких відповідають зазначеним у технічній документації. Так само під час списання основних засобів необхідно детально обґрунтувати доцільність ліквідації об'єкта, що унеможливить використання ліквідаційної процедури у корисливих цілях окремих осіб. Дослідження змісту первинних документів і реєстрів з обліку основних засобів підприємства свідчить про те, що вони містять застарілі показники, які не формують підсумкової інформації, а тому у них відсутні показники, необхідні для складання звітності в умовах застосування НП(С)БО 7 «Основні засоби», отже, носії інформації з обліку основних засобів потребують удосконалення як за складом, так і за змістом [28].

Стратегією управління обліком основних засобів є забезпечення максимально ефективного використання за мінімальних затрат на їх утримання та обслуговування. Механізм управління становить елементи, які впливають на управлінські відносини або інформацію як предмет управлінської діяльності. За допомогою інформації здійснюється керівний вплив на процеси, які відбуваються в системі, для досягнення необхідних бажаних станів (цілей), а також отримується інформація про стани об'єкта управління і системи загалом [5]. Механізм

управління наведений в Додатку К. Для кращої результативності управлінського механізму ефективного ведення обліку основних засобів також враховуються принципи, на яких він базується. 1) Додержання стратегічних цілей економічного розвитку підприємства в контексті забезпечення ефективності використання основних засобів, який створює необхідні матеріальні та фінансові умови для реалізації цілей і завдань економічного розвитку підприємства загалом. 2) Додержання планомірності та індивідуальності забезпечення ефективності використання основних засобів підприємством ТОВ «Бравір» в розрізі підвищення ефективності його діяльності в майбутніх періодах на основі оптимізації співвідношення між вирішенням поточних та перспективних завдань розвитку. 3) Доцільність та оптимальність управлінських рішень за характером відтворення основних засобів підприємства. Обґрунтування потреб в основних засобах проводиться на основі кваліфікованого аналізу стану і використання основних виробничих фондів, вивчення резервів підвищення ефективності їхнього використання. 4) Ефективність формування відтворювальних процесів в окремо взятому господарстві задля максимального економічного ефекту [8]. Дотримання вимог цих принципів потребує безперервного збору, обробки та аналізу різної інформації: науково-технічної, економічної, правової тощо.

Таким чином, механізм управління основними засобами підприємства ТОВ «Бравір» є сукупністю взаємопов'язаних методів та засобів. Особливість у формуванні організаційної структури підсистеми полягає в конкретизації цілей, функцій і завдань щодо об'єктів управління, деталізації складу норм і нормативів споживання, системи планових і оцінюваних показників ефективності використання основних засобів. Необхідно відмітити, що система обліково-аналітичного забезпечення формування джерел відтворення основних засобів є складовою загальної системи управління підприємства, вона базується тільки на даних бухгалтерського обліку і здійснюється працівниками бухгалтерії. Її суть полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, проведення оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності даного процесу і використанні його результатів при формуванні рекомендацій для

прийняття управлінських рішень щодо формування оптимальної структури джерел відтворення виробничого потенціалу.

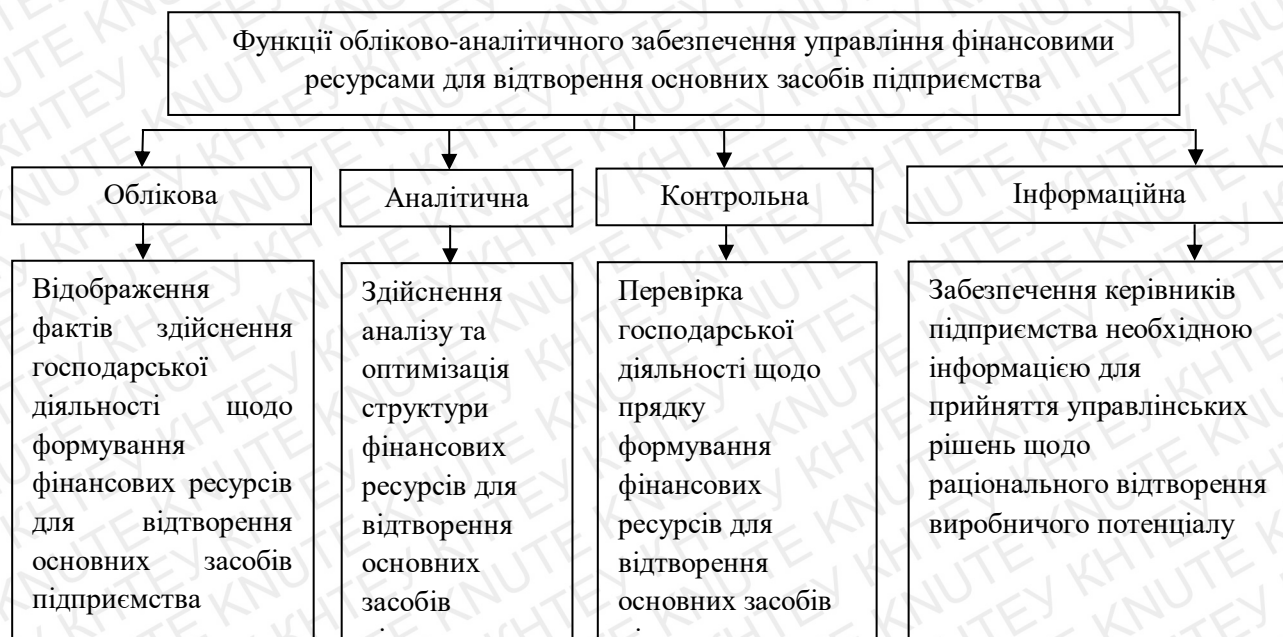

Рис. 2.3 Функції обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами для відтворення основних засобів підприємства

Джерело: [12]

При цьому загальна методологія і нормативні положення обліку і аналізу удосконалюються для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі. До основних елементів системи обліково-аналітичного забезпечення формування джерел відтворення основних засобів, як єдиного систематизованого інформаційного ресурсу відносять первинні і зведені бухгалтерські документи, облікові реєстри, внутрішню звітність, фінансову звітність. На рис. 2.3 визначені основні функції, які покладаються на обліково-аналітичне забезпечення управління формування фінансових ресурсів для відтворення основних засобів. Враховуючи те, що облік є діяльністю з послідовним процесом переробки даних в інформацію, використовуються різні методи в залежності від етапів формування інформаційних потоків: 1 етап – хронологічне і постійне в часі систематичне спостереження за об'єктами обліку – через документування та інвентаризацію; 2 етап – вимірювання величини господарських засобів та джерел їх формування, господарських процесів та їх результатів – через оцінку і калькулювання в єдиний грошовий вимірник; 3 етап – реєстрація та класифікація даних про зміни об'єктів обліку з метою їх

систематизації за видами через подвійне їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку; 4 етап – узагальнення інформації з метою складання бухгалтерського балансу і звітності. Метод бухгалтерського обліку складається з окремих специфічних методичних прийомів, до яких належать за етапами: первинне спостереження (документація і інвентаризація); вартісне вимірювання (оцінка і калькуляція); групування та систематизація (рахунки та подвійний запис); підсумкове узагальнення (баланс і звітність) [58].

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами на відтворення основних засобів являє собою систему, яка забезпечує постійну та безперебійну роботу управлінського персоналу з приводу формування необхідної кількості необоротних активів, оптимального вибору джерел поліпшення основних засобів, а також створення ефективного механізму інвестиційного забезпечення оновлення основних засобів на інноваційній основі.

Висновки за розділом 2

Бухгалтерський облік у ТОВ «Бравір» регламентується обліковою політикою. Податковий облік на підприємстві ведеться у відповідності з вимогами ПКУ. Облік основних засобів на підприємстві складається з таких частин: введення в експлуатацію об'єктів основних засобів; поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів; вибуття об'єктів основних засобів; нарахування амортизації основних засобів. Бухгалтерський облік основних засобів забезпечує: своєчасне відображення на рахунках бухгалтерського обліку повної інформації про оцінку, переоцінку і надходження необоротних активів, їх переміщення, відображення даних про нарахування зносу за звітний період, визначення витрат, пов'язаних з підтриманням основних засобів в робочому стані, інформацію для складання звітності, визначення витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта. Доведено, що обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами на підприємстві сприяє: підвищенню якості та розширенню області застосування облікової та аналітичної інформації; формуванню та поданню користувачам актуальної та достовірної управлінської звітності; підготовці дієвих управлінських рішень із забезпечення

довгострокового функціонування та розвитку підприємства; оперативній реакції на зовнішні та внутрішні зміни; підвищенню стабільності фінансово-господарської діяльності.

Бухгалтерський облік та оподаткування основних засобів потребує удосконалення в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів. Також, організацію обліку основних засобів необхідно вдосконалювати у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб підприємства, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання. Основними шляхами вдосконалення організації обліку основних засобів є раціоналізація як кожної форми документів і реєстрів обліку, так і методів, і способів збирання, обробки й узагальнення облікової інформації, адаптованих до сучасних умов.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «БРАВІР»

3.1 Напрями удосконалення фінансового обліку та оподаткування операцій з основними засобами

В організації обліку основних засобів на підприємстві ТОВ «Бравір» сьогодні існують певні недоліки, що негативно впливають на ефективність управління підприємством у цілому. Це стосується організаційної, технологічної та документальної частин, тому варто звернути увагу на поліпшення первинного обліку та оптимізацію форм первинної документації.

Доцільно в окремі форми первинних документів і реєстри аналітичного обліку основних засобів увести додаткові показники, заповнення яких буде забезпечувати зростання рівня інформативності та достовірності цієї документації, посилення контролю над ефективністю виконаних операцій та зменшення трудомісткості облікових робіт. Дані пропозиції відображено в Додатку Л. Важливо зазначити, що нині діючі форми первинних документів з обліку основних засобів та інвентаризаційні описи дублюють один одного. Порівнюючи форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів» та ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку основних засобів» з ОЗ-1 «Акт приймання-передачі основних засобів», можна дійти висновку, що в них відсутня лише інформація про висновок приймальної комісії й підписи її членів. Однак процес складання акту та виписування інвентарних карток засвідчує про позитивний висновок комісії, адже якщо об'єкт не відповідає технічним умовам, то інвентарна карта не відкривається, тому якщо доповнити інвентарну карту підписами членів комісії, можна значно скоротити Акт внутрішнього переміщення основних засобів. На нашу думку, якщо доповнити інвентарну картку підписами комісії з упровадження основних засобів після ремонту, реконструкції, модернізації, а також графою для відображення змін після таких операцій, то це надасть змогу скоротити форму ОЗ-3.

Також первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції щодо основних засобів ТОВ «Бравір» відображається в численних спеціалізованих регістрах, постійні реквізити яких тотожні. Це не сприяє якісному веденню обліку, збільшує трудомісткість опрацювання та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу й забезпеченні необхідними видами бланків. Здійснивши низку модифікацій, можна одержати компактну конструкцію практично універсальної форми типу «Інвентарна картка–акт обліку руху основних засобів», що сприятиме не тільки зниженню трудомісткості облікових робіт і скороченню документообігу, а й посиленню контролю завдяки підвищенню рівня інформативності та наочності документів [39, с. 389]. Слід зазначити, що форма первинного обліку ОЗ-1 «Акт приймання-передачі основних засобів», містить перелік ознак, які втратили свою актуальність, зокрема норми амортизаційних відрахувань (на повне відновлення та капітальний ремонт) і поправочний коефіцієнт, та потребують вилучення з форми документа. Крім того, ураховуючи те, що даним документом відображається надходження, переміщення та вибуття основних засобів; вважаємо за доцільне його використання під час здійснення операцій з рекласифікації таких об'єктів у разі зміни бізнес-моделі їх подальшого використання, зокрема під час переведення до складу необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу, інвестиційної нерухомості тощо, та навпаки. У зв'язку з цим пропонуємо відбити це у назві досліджуваного документа і іменувати його «Акт приймання-передачі та рекласифікації основних засобів», що дозволить привести у відповідність призначення документа та його назву. Використання цього документа під час оформлення операцій з вибуття основних засобів обумовлює необхідність введення ознаки «дата виведення з експлуатації».

У ТОВ «Бравір» на підставі складеного «Акта приймання-передачі основних засобів» складається Інвентарна картка обліку основних засобів (форма ОЗ-6), яка також потребує доповнень та коригувань. Зокрема, вилученню у зв'язку з втратою актуальності підлягають такі ознаки: норми амортизаційних

відрахувань, поправочний коефіцієнт, дата початку сплати за основні засоби, сума зносу за даними переоцінки. З іншого боку, у зв'язку з необхідністю перегляду облікових оцінок щодо об'єкта за результатами звітного року, введення потребують ознаки щодо зміни строку корисного використання, ліквідаційної вартості та методу нарахування амортизації. Також вважаємо за доцільне змінити змістовне наповнення розділу «Коротка індивідуальна характеристика об'єкта», зокрема вносити до цього розділу не тільки кількісні та якісні показники об'єкта, а відбивати складові (компоненти) об'єкта основного засобу, які мають різний строк корисної експлуатації або різну натуральну форму. Такий підхід до побудови та заповнення документа дозволить у подальшому нівелювати перепони, що стоять на заваді достовірної облікової оцінки багатокомпонентних об'єктів основних засобів у разі здійснення заміни його складових (компонентів). Як було зазначено в попередніх розділах роботи, не кожний об'єкт основних засобів здатний сприяти отриманню майбутніх економічних вигод, окремо від інших об'єктів, що обумовлює визнання одиниці, яка генерує грошові кошти. При цьому склад об'єктів такої одиниці підлягає розкриттю у примітках до фінансової звітності підприємства.

До останньої фази інвестиційного проекту (ліквідаційної) підпорядкована стадія вибуття основних засобів, у межах якої відбувається припинення виробничої діяльності за різних причин та демонтаж, ліквідація, утилізація основних засобів. Однак окрім, так би мовити, планового вибуття об'єктів активу, на підприємстві ТОВ «Бравір» мають місце й події екстраординарного характеру, зокрема пошкодження, знищення об'єктів або інших причин невідповідності критеріям визнання активу. Відповідно до Плану рахунків та Інструкції щодо його використання для відображення таких господарських операцій передбачено використання субрахунка 976 «Списання необоротних активів». Однак згідно з п. 6.2 НП(С)БО 28 однією з ознак зменшення корисності виступає саме «фізичне пошкодження активу» [47]. Це обумовлює потребу узгодженості даних нормативних документів та відображення такого характеру операції у складі втрат від зменшення корисності необоротних активів, що

дозволить дотримуватися принципу відображення господарських операцій, виходячи з їх сутності, а не з юридичної форми.

Підтвердженням цього може слугувати також п. 65 МСБО 16, згідно з яким компенсація від третіх сторін за об'єкти основних засобів, які втрачені, а також корисність яких зменшилася, розглядаються як компенсація зменшення корисності [35]. Сума такої компенсації включається до прибутку або збитку, коли стає такою, що підлягає отриманню. З огляду на це пропонуємо таке відображення зазначених фактів господарської діяльності на рахунках бухгалтерського обліку (Додаток М). Запропоновану схему кореспонденції рахунків слід ввести до існуючого розділу «Переоцінка та зменшення корисності основних засобів», однак при цьому, на нашу думку, слід доповнити назву, виходячи з переліку операцій, що знаходять у ній відображення, а саме – викласти в такій редакції: «Переоцінка, зменшення (відновлення) та компенсація корисності». Надалі, слідуючи алгоритму, якщо не виявлено ознаки потенційних втрат від зменшення корисності, або виявлено, що вони не відповідають критеріям суттєвості, інвентаризаційна комісія повинна надати документальне підтвердження цього факту. В якості такого документа ми пропонуємо скласти «Акт про наявність/відсутність ознак потенційних втрат від зменшення корисності основних засобів», який буде засвідчувати дотримання підприємством норм НП(С)БО 28.

Для усунення наявних проблем у перевірці обліку основних засобів та підвищенні ефективності їх використання було б доцільним проведення внутрішньої перевірки основних засобів спеціально уповноваженою особою, яка на відміну від ревізора знала б не лише бухгалтерський облік і фінансову звітність, а й економічні закони, юридичні права. Своєю чергою, спеціально уповноважена особа дає огляд методу ведення бухгалтерського обліку підтвердження чи спростування результатів діяльності підприємства. Під час проведення такої перевірки на підприємстві ТОВ «Бравір» необхідно вирішувати такі завдання, як: перевірка стану обліку, наявності зберігання ефективності використання основних засобів; установлення обґрунтованості правильності

оформлення надходження і вибуття; перевірка достовірного нарахування зносу і віднесення витрат на ремонт основних засобів; перевірка правомірності реалізації основних засобів; перевірка своєчасності і правильності віднесення результатів від ліквідації на фінансово-господарську діяльність підприємства; перевірка правильності віднесення суми переоцінок на рахунки бухгалтерського обліку. Важливим чинником поліпшення ефективності обліку основних засобів у сучасних умовах є автоматизація їх обліку. Не менш велика роль припадає на автоматизацію з обліку основних засобів, що є невід'ємною частиною процесу вдосконалення діяльності підприємства ТОВ «Бравір». Позитивним чинником автоматизації є стабільність постійної облікової інформації, що буде формуватися на підприємстві. Це створюватиме умови для її багаторазового використання і тим самим сприятиме поліпшенню ефективності застосування комп'ютерної техніки на певній ділянці облікової роботи. Для того, щоб вирішити питання стосовно автоматизації з обліку основних засобів, можна використовувати таке поняття, як «задача», що являє собою алгоритм перетворення вхідних даних за допомогою процедур обробки даних у вихідні показники, які мають певне функціональне призначення для бухгалтерського обліку та управління. Приклад завдань автоматизації основних засобів зображено в Додатку Н.

У результаті під час використання наведених завдань автоматизації будуть вирішені такі питання: 1. Всі суб'єкти управління будуть забезпечені оперативною інформацією. 2. Об'єднання оперативного, бухгалтерського та статистичного обліку в єдину систему. Отже, на основі вище зазначеного можна окреслити такі шляхи щодо вдосконалення організації та методики обліку основних засобів ТОВ «Бравір»:

1. Поліпшення первинного обліку та оптимізація форм первинної документації.
2. Ввести в практику проведення внутрішньої перевірки стану основних засобів, їх обліку та ефективності використання чітко визначеною посадовою особою.

3. Раціоналізація кожної групи документів, методів обробки й узагальнення інформації обліку амортизації основних засобів.

4. Повна автоматизація обліку основних засобів. Викликано це необхідністю оперативного одержання відомостей про рух основних засобів, своєчасного та правильного розрахунку сум амортизації, визначення зносу відповідно до встановлених норм тощо.

5. Вдосконалення методики нарахування амортизації. Це проблемне питання можна вирішити такими шляхами: визначення адекватного терміну корисного використання об'єкта, який би не впливав на викривлення інформації про основні засоби у фінансовій звітності; встановлення необхідності нарахування амортизації після місяця, в якому об'єкт основних засобів було введено в експлуатацію.

6. Вдосконалення відображення переоцінки основних засобів в обліку, адже відображати результати переоцінки як витрати або доходи є недоцільним явищем, тому що метою даної операції є визначення реальної вартості об'єкта. Це зумовлює доцільність відображення дооцінки та уцінки основних засобів як зміну сальдо рахунків додаткового капіталу.

Також на підприємстві ТОВ «Бравір» існують проблеми нарахування амортизації на основні засоби. Так, амортизація нараховується в програмі 1С і це дуже незручно: для того щоб нарахувати амортизацію на ті основні засоби, які стоять на обліку, бухгалтеру необхідно в кінці кожного місяця здійснити операцію «закриття місяця», щоб нарахувати амортизацію. Ми пропонуємо, щоб комп'ютерна програма цю операцію здійснювала автоматично в регламентований програмою час, тим більше, що ми говоримо про повну автоматизацію обліку. На підприємстві не менш важливою є проблема автоматизації обліку витрат на ремонт основних засобів.

Для вирішення проблеми дефіциту коштів на проведення ремонтних робіт було б доцільно в бухгалтерському обліку ТОВ «Бравір» формувати ремонтний фонд на підставі забезпечень майбутніх витрат і платежів, використовуючи для цих цілей субрахунок 474 «Забезпечення інших виплат і платежів». Варто

відзначити, що в ніякому нормативно-правовому акті України не надано типові форми для розрахунку забезпечень майбутніх витрат і платежів, тому через це виникає необхідність не тільки в автоматизації розрахунку відрахувань у резерв, а й у розробленні типових форм. Для застосування вище вказаної методики в конфігураторі системи 1С пропонуємо створювати електронний документ «Розрахунок місячних сум відрахувань на формування забезпечення майбутніх витрат на ремонт основних засобів». У цьому документі необхідно вказувати первісну вартість основних засобів і суму накопиченої амортизації за звітний період, кошторисну вартість запланованих робіт із капітального ремонту, на підставі цих даних програма автоматично буде розраховувати суму відрахувань у резерв.

Існує необхідність створення такої системи амортизації, яка б у рамках загальнодержавного регламенту дала змогу кожному підприємству обирати найсприятливіші режими відновлення основних засобів. На нашу думку, краще використовувати нову форму розрахунку амортизації основних засобів, де повинні бути згруповані тільки ті показники, які необхідні для нарахування амортизації. Документального підтвердження вимагає і така операція, як формування первісної вартості основних засобів, тому що об'єкти можуть потрапляти на підприємство різними шляхами. Для усунення цього недоліку пропонуємо в документообіг підприємства ТОВ «Бравір» ввести форму «Розрахунок первісної вартості основних засобів», яка буде додатком до акту прийому-передачі основних засобів. Завдяки цьому буде покращено інформативність первинного обліку основних засобів, тобто простіше буде провести докладний аналіз складових первинної вартості основних засобів і контролювати правильність їх визначення. Відсутність налагодженої системи документального відображення операцій є однією з причин неефективного управління господарською діяльністю.

Останнім часом існує низка проблем, які негативно впливають на процес управління діяльністю підприємства ТОВ «Бравір», знижуючи ефективність використання основних засобів. Одним з таких питань є оцінка основних засобів.

Від обраного варіанту оцінки залежить і вартість майна. Традиційним і найбільш методично розробленим способом оцінки в національній обліковій практиці є відображення основних засобів за первісною вартістю, яка складається з оплати виконаних будівельно-монтажних робіт, реєстраційних зборів, ввізного мита, ціни придбання, непрямих податків, витрат зі страхування ризиків доставки основних засобів, витрат на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою. Проте при оцінці основних засобів в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може призвести до негативних наслідків. Оцінка основних засобів за справедливою вартістю дає можливість відносно точно показати (визначити) майнове становище підприємства. А проведення постійних переоцінок збільшує витрати підприємства, що впливає на його фінансовий результат. Зокрема, вважаємо суперечливим твердження п.16 НП(С)БО 7 про те, що при проведенні переоцінки об'єкта основних засобів потрібно переоцінювати всю групу однорідних об'єктів основних засобів, оскільки вартість одного об'єкта може виявитися несуттєвою відповідно до групи основних засобів [43]. Тому пропонуємо проводити дооцінку чи уцінку групи основних засобів, до якої належить об'єкт переоцінки, тільки коли змінюється вартість об'єкта основних засобів, яка є значущою у вартості всієї групи. Також, вважаємо недоцільним операції переоцінки основних засобів відображати як доходи чи витрати звітного періоду, тому що економічна сутність проведеної операції не заключається у зміні результатів господарської діяльності підприємства, а визначає реальну вартість об'єкта. Тому операції дооцінки та уцінки основних засобів варто відображати як зміни сальдо рахунків додаткового капіталу: дооцінку треба відображати як його збільшення, а уцінку – як його зменшення. У таблиці 3.1. зазначено декілька проблемних питань обліку переоцінки основних засобів ТОВ «Бравір» та запропоновані шляхи їх вирішення.

В українській практиці оподаткування юридичних осіб можна ідентифікувати загальну та спрощену системи оподаткування. Характеризуючи загальну систему оподаткування, яку обрало підприємство ТОВ «Бравір», можна сказати, що вона максимально враховує економічні показники діяльності підприємства – податки рахуються та сплачуються не з загального доходу, а з чистого прибутку.

Таблиця 3.1.

Проблемні питання обліку переоцінки основних засобів ТОВ «Бравір»

Нормативна база	НП(С)БО 7, пункт 16	НП(С)БО 7, пункт 19-21
Проблемне питання	Проведення переоцінки всієї групи основних засобів, якщо переоцінювався хоча б один з об'єктів, який входить до такої групи	Відображення переоцінки у складі доходів та витрат звітного періоду
Причина	Завищення вартості однорідної групи основних засобів у разі переоцінки основних засобів невеликої вартості по відношенню до даної групи	Операції переоцінки не змінюють результатів господарської діяльності підприємства.
Шляхи вирішення	Проведення переоцінки групи лише у тому разі, якщо вартість об'єкта переоцінки є суттєвою по відношенню до вартості відповідної групи основних засобів	Відображення дооцінки та уцінки основних засобів на рахунках додаткового капіталу

Джерело: [29]

Прибуток – це доходи підприємства мінус дозволені витрати, пов'язані із веденням діяльності. Отже, у разі наявності у підприємства суттєвих витрат, більш вигідною є саме загальна система, оскільки таким чином зменшується база оподаткування. Юридичні особи на спрощеній системі оподаткування мають багато різних обмежень.

3.2 Удосконалення управлінського обліку операцій з основними засобами

Сучасний управлінський облік на підприємстві ТОВ «Бравір» розглядають як складову процесу стратегічного управління. Причина не тільки в тому, що багатьом підприємствам доводиться працювати в умовах конкуренції і різних етапів економічної кризи. Розвивається сам торговий бізнес, більш складними стають його цілі і завдання, можливості вирішення проблем ефективного управління. Відповідно, повинен розвиватися і бухгалтерський управлінський

облік, його інструментарій, методи формування та використання облікової інформації. Необхідність впровадження складової стратегічного управління в облікові процеси підприємства ТОВ «Бравір» обумовлена сучасними вимогами до ефективної діяльності. Стратегічний управлінський облік основних засобів призначений для планування майбутньої стратегії й тактики функціонування підприємства загалом та окремих стратегічних господарських центрів відповідальності; коригування керуючих впливів на хід реалізації обраної стратегії; вимірювання й оцінки ефективності господарювання в цілому та в розрізі окремих стратегічних господарських центрів відповідальності на різних фазах життєвого циклу.

Стратегічний управлінський облік основних засобів надасть можливість своєчасно реагувати на зміни зовнішніх факторів навколишнього середовища, керувати внутрішніми факторами середовища підприємства ТОВ «Бравір» на основі сформованої інформації, використовуючи принцип зворотного зв'язку [1]. Наявність багатьох факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, великий потік інформації, взаємозв'язок перспективних і поточних завдань управління його діяльністю в значній мірі ускладнюють впровадження прийнятих рішень з різних питань в єдину стратегію розвитку [2]. Головною відмінною рисою стратегічного управлінського обліку основних засобів стає те, що він має на меті задовольнити менеджерів підприємства всією інформацією, а саме: облік ключових факторів успіху; формування стратегічної звітності; облік у динаміці індикаторів внутрішнього середовища підприємства [56].

Стратегічний управлінський облік операцій з основними засобами повинен бути максимально наближений до системи управління, а результатом діяльності його підсистем має бути формування таких інформаційних показників, які дозволяють виявляти альтернативні методи управління підприємством та приймати рішення щодо його подальшого розвитку. На нашу думку, підприємству ТОВ «Бравір» доцільно використовувати різні методи та методики стратегічного управлінського обліку основних засобів для визначення витрат і

результатів діяльності, планування, прогнозування тощо. Предметом організації системи стратегічного управлінського обліку на підприємстві повинні бути теоретико-методологічні засади формування обліково-аналітичної інформації для цілей стратегічного управління [57]. Звідси об'єктами організації системи стратегічного управлінського обліку повинен бути процес інформаційного забезпечення стратегічного управління.

Технологічний процес перетворення планової, фінансово-облікової та аналітичної інформації складається з первинного, поточного і підсумкового обліку, тому процес організації стратегічного управлінського обліку основних засобів є дуже складним, але необхідним для підприємства ТОВ «Бравір». Процес бюджетування можна умовно розділити на 4 етапи:

1. Підготовчий – збір вхідної інформації про діяльність підприємства (зовнішнього середовища), визначення майбутніх (стратегічних, поточних та оперативних) цілей.
2. Складання бюджету.
3. Виконання бюджету в плановому періоді.
4. Контроль над виконанням бюджету.

В процесі бюджетування на підприємстві створюється ряд бюджетів, які мають форму фінансового документа з прогнозом майбутніх періодів. Бюджети складаються в цілому на рік з щоквартальною (чи щомісячною) розбивкою. Бюджетну систему на підприємстві ТОВ «Бравір» рекомендуємо розробляти за такими етапами: розробка структури бюджетних статей; визначення переліку бюджетів, що складаються; розробка схеми послідовності формування функціональних бюджетів; визначення відповідальних за складання і виконання бюджетів. Функціональні (операційні) бюджети утворюють бюджетну структуру, відповідно до якої формуються основні підсумкові (фінансові) бюджети.

Ми пропонуємо підприємству ТОВ «Бравір», що здійснює діяльність у декількох регіонах, реалізуючи товари через магазини, яка має централізовану систему закупівель, складати наступні бюджети: бюджети продажів по регіонах; бюджет закупівель товарів; бюджети комерційних витрат по регіонах; бюджет

адміністративних витрат; бюджет інвестицій; бюджет руху грошових коштів; бюджет доходів/витрат; бюджет балансу. Стратегічні показники ТОВ «Бравір» (бажаний обсяг продажу і середня рентабельність) будуть задаватися на рік. Квартальний розподіл здійснюється в рамках плану на рік (з урахуванням сезонності продажу).

Щоб реорганізація була проведена максимально ефективно, слід почати з аналізу підсистеми управлінського обліку основних засобів в її теперішньому стані. Найпершими заходами такого аналізу є: аналіз систем обліку, що існують на підприємстві; аналіз облікової політики підприємства та доцільності обраних методів обліку для отримання інформації з метою прийняття управлінських рішень; аналіз сформованої практики складання та оцінки управлінських звітів, якості інформації, що міститься в них; аналіз структури, методів роботи фінансово-економічних служб підприємства, а також їх ролі в загальній системі управління підприємством; аналіз системи планування; аналіз стратегій розвитку підприємства [38]. За результатами проведеного аналізу ми пропонуємо створити організаційно-методологічну модель стратегічного управлінського обліку основних засобів. Наступні етапи (розроблення–впровадження–використання) можуть проводитися на підприємстві не один раз, в залежності від зміни його цілей і завдань. Основною процедурою розроблення системи стратегічного управлінського обліку основних засобів є формування його структури, в яку входять: організація взаємозв'язку між структурними елементами СУО; кадрове забезпечення підсистеми СУО; технічне забезпечення СУО; методи, які використовуватимуться при організації СУО [30]. Не менш важливою процедурою розроблення системи стратегічного управлінського обліку є побудова його моделі. Вона передбачає: розроблення моделі функціонування СУО на основі відомих технологій СУО; вибір форм, методів і показників СУО; формування інформаційних потоків по центрах відповідальності. Межа між розробленням і наступним етапом – впровадженням – є розмитотою. Зокрема, можна починати впровадження по частинах, коли розроблення деяких підсистем СУО завершено, а інших – тільки починається

[69]. В Додатку II запропоновано проект постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів з метою забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства ТОВ «Бравір».

Відмінною особливістю постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів на підприємстві ТОВ «Бравір» повинно бути використання методики управлінського обліку, а також інструментів бухгалтерського інжинірингу. Елементи інжинірингу спрямовані на накопичення та угруповання необхідних даних для інформаційного оснащення і систематизації процесу управлінського обліку основних засобів. Наприклад, формується деталізована інформаційна платформа з проектами проміжних та підсумкових показників; варіантами альтернатив управління; аналізом відібраних альтернатив; вибором конкретного рішення і контролем за його доцільністю, своєчасністю, законністю та ефективністю для досягнення певної мети. Використання інструментів бухгалтерського інжинірингу під час постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів синтезує проектні та системні підходи. Це забезпечить прозорість інформаційних даних на всіх рівнях управління.

Крім поточного контролю, який буде здійснюватися під час господарського процесу між конкретними дільницями підприємства і бухгалтерією, важливе значення має контроль показників діяльності за певний період (місяць). На основі податкових звітів можна простежити динаміку платежів за окремими податками до бюджетів та позабюджетних фондів. В статистичних звітах повинна бути представлена інформація про забезпеченість ресурсами підприємства, про кількість і якісний склад персоналу, про динаміку продажу продукції, витрати підприємства. Документами управлінської бухгалтерії ТОВ «Бравір» мають бути звіти про постійні та змінні витрати підприємства та розрахунок маржинального доходу, а також інших показників, які цікавлять керівництво підприємства (точка беззбитковості, операційний важіль, запас міцності та ін.).

Отже, запровадження системи стратегічного управлінського обліку основних засобів дозволить керівнику компанії: – оперативно управляти

бізнесом, маючи інформацію про виконання стратегії підприємства, досягнення цільових результатів і прогнозні дані оціночних показників; – швидко адаптувати бізнес-процеси підприємства до зміни ринкових умов, законодавчої бази та інших зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства; – підвищувати рентабельність, економічну ефективність і конкурентоспроможність за рахунок зовнішнього та внутрішнього реінжинірингу бізнес-процесів шляхом виявлення неефективних позицій, гранично витратних за вартістю і термінами виконання, і розробляти заходи з підвищення їх ефективності; – використовувати систему оперативного моніторингу ключових напрямів діяльності за допомогою показників діяльності та отриманих чи очікуваних економічних результатів; – розподіляти виконання бізнес-процесів за зонами відповідальності конкретних служб, що дозволить використовувати комплексний підхід до управління підприємством; – контролювати взаємодію зон відповідальності над бізнес-процесами з оцінкою їх ефективності і використовувати відповідну систему мотивації персоналу з метою поліпшення отриманих показників; – заохочувати інноваційний розвиток підприємства, використовуючи прогресивні методи всередині бізнес-процесів; – розробити стратегію розвитку компанії, яка враховує інтереси як керівника, акціонерів, персоналу, а також вимоги регуляторних органів [70].

Висновки за розділом 3

Бухгалтерський облік основних засобів потрібно вдосконалювати в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних актів. Запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку основних засобів, які сприятимуть удосконаленню господарської діяльності, серед яких: введення додаткових показників в окремі форми первинних документів і реєстри аналітичного обліку основних засобів, проведення внутрішньої перевірки основних засобів уповноваженою особою, формування ремонтного фонду на підставі забезпечень майбутніх витрат і платежів, використовуючи для цих цілей субрахунок 474 «Забезпечення інших виплат і

платежів»; проведення автоматизації облікового процесу за допомогою введення «задач» автоматизації.

Проведене дослідження щодо тенденцій розвитку вітчизняної системи бухгалтерського обліку дозволяє зробити такі висновки: 1) сукупність об'єктивних ознак вказують на функціонування бухгалтерського обліку як складної, штучно створеної системи в рамках інформаційної системи підприємства; 2) основна проблема розвитку системи обліку зумовлена необхідністю якісно задовольняти сучасні інформаційні потреби різних груп користувачів. Це стає можливим за умови належного розвитку складових підсистем фінансового та управлінського обліку.

Доведено, що стратегічний управлінський облік значно розширює сферу своєї дії в інформаційному забезпеченні стратегічного управління основними засобами підприємства. Перспективою подальших досліджень є формування інформаційного забезпечення в системі внутрішнього аудиту, яка є бар'єром, що забезпечує заслін неефективному використанню фінансових, матеріальних та інших ресурсів, а також потужним фактором мобілізації внутрішньогосподарських резервів.

ВИСНОВКИ

Наявність точної та релевантної інформації про стан основних засобів та постійний контроль за їх ефективним використанням має дуже важливе значення для підприємства. Дослідження теоретичних положень та діючої практики організації обліку основних засобів дозволяють визначити коло проблем, що гальмують процес управління підприємством та знижують ефективність використання основних засобів. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, а саме про їх визнання, оцінку та порядок відображення в обліку визначаються у НП(С)БО 7 «Основні засоби» та у МСБО 16 «Основні засоби». Здійснення внутрішньої перевірки основних засобів дозволить установити надійність і достовірність відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності даних щодо їх наявності та руху, доведення цієї істини через фінансову звітність.

Після опрацювання літературних джерел та нормативно-правових актів, які характеризують досліджувану категорію основні засоби, ми відзначили такі висновки: 1. Проведені дослідження економічної категорії «основні засоби», дозволяють встановити наступні критерії визнання: матеріальність (наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); амортизаційність (здатність об'єкту в процесі експлуатації поступово переносити свою вартість на результат діяльності підприємства); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року) тощо. Виділені критерії покладено в основу нашого бачення визначення поняття «основні засоби», під якими слід розуміти матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – надану послугу або товар. 2.

Запропоновано ввести зміни до первинних документів, що дозволить покращити їх інформаційність і аналітичність. Так як, діючі типові форми первинних документів не виправдовують себе, багато граф нині не заповнюються, відсутнє економічне обґрунтування їхнього змісту.

Для підвищення ефективності управління станом основних засобів запропоновано здійснити стратегічний управлінський облік з урахуванням залежностей для управління основними засобами.

Вважаємо, що застосування на ТОВ «Бравір» запропонованих рекомендацій сприятиме подальшому удосконаленню організації обліку та оподаткування основних засобів, дозволить покращити процес управління основними засобами та забезпечить конкурентоспроможність і прибутковість підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П. Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.
2. Болдуєв М. В., Корінев В. Л. Організація стратегічного управлінського обліку на промислових підприємствах. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2010. № 6. С. 190–194.
3. Бондар О. І. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2010. № 3. С. 23-28.
4. Борисенко М.А. Інноваційні засади формування амортизаційної політики вітчизняного підприємства. Проблеми науки. 2018. № 5. С. 31-35.
5. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2015. № 5. С. 22–36.
6. Бутинець Ф.Ф., Івахненко С.В., Давидюк Т.В. та ін. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: Підручник. Житомир: ПП «Рута», 2002. 544 с.
7. Вигівська І.М., Чухліб О.А. Облікове забезпечення управління виробничими витратами газодобувних підприємств в умовах бюджетування. Вісник ЖДТУ. 2011. № 3(57). С. 33–35.
8. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 522 с.
9. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. Київ: Лібра, 2003. 704 с.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. № 3 (21). С. 23-31.
12. Гуренко Т.О., Дерев'янка С.І., Липова А.С. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2013. № 10(3). С. 204-210.
13. Державний класифікатор України «Класифікація основних фондів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va822217-97>.

14. Єфіменко Т.І. Облікове забезпечення інформаційного моделювання підприємства. Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія: Економічні науки. 2014. № 3. С. 133–140.

15. Жидєєва Л. І., Колісник О. П. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою): навч. посіб. Ірпінь: УДФСУ, 2020. 178 с.

16. Житний П. Концепція формування амортизаційної політики в умовах ринкової економіки. Бухгалтерський облік і аудит. 2004. № 3. С. 13-17.

17. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. 368 с.

18. Закон України № 466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20>.

19. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" Затв. ВР України від 28.12.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/94-вр>.

20. Івахненко С.В. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики. Бухгалтерський облік і аудит. 2010. №4. С.54.

21. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків : затв. Наказом М-ва фінансів України від 11.08.1994 р. № 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>.

22. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99>.

23. Кафка С. М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку. Вісник ЖДТУ. 2013. № 1(63). С. 87-92.

24. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 600 с.

25. Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 7. С. 20-27.

26. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

27. Котова М.В. Вибір оптимального методу нарахування амортизації за бухгалтерським обліком для підприємств промисловості. Труды Одесского политехнического университета. 2009. № 2. С. 280-284.

28. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. Київ: КНТЕУ, 2001. 580 с.

29. Максименко А.В. Проблемні питання обліку основних засобів. Фінаси, облік і аудит: Збірник наукових праць. 2009. С. 256-261.

30. Малярєвський Ю. Д., Лабунська С. В., Безкоровайна Л. В. Перспективи управлінського обліку: організаційно-економічний механізм як основа ефективної операційної діяльності підприємства: [моногр.]. Харків: Видавництво ХНЕУ, 2008. 161 с.

31. Мельник Л. М., Богінська Л. О., Дитчук С. В. Фінансово-економічна політика в контексті інноваційного розвитку України. Частина 1. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 248 с.

32. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : затв. Наказом М-ва фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <http://dtkr.com.ua/documents/ukr/2003/46/46nov1.html>.

33. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : затв. Наказом М-ва фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <http://www.uazakon.com/big/text574/pg1.htm>.

34. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : затв. Наказом М-ва фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13>.

35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

36. Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_023.

37. Мордвінцева Т.В, Стулей К.О. Основні засоби підприємства: економічна сутність. Сталий розвиток економіки. 2013. № 2(19). С. 90-94.

38. Мошковська О. А. Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 12(138). С. 152-159.

39. Муріна Т.С. Шляхи ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві. Держава та регіони. 2007. № 6. С. 387–390.

40. Наказ Міністерства Статистики України від 29.12.95 р. №352 «Про затвердження типових форм первинного обліку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95>.

41. Наказ Міністерства фінансів України від 01.03.2021 № 131 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-21>.

42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.

46. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримуванні для продажу, та припинена діяльність» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1054-03>.

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>.

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. № 779. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0823-07>.

49. Партин Г.О. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. № 19.6. С. 208-214.

50. Петренко А.Я., Попова В.Д. Організація обліку основних засобів та шляхи її вдосконалення. Економіка та суспільство. 2018. № 18. С. 994-1000.

51. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій : затв. Наказом Міністерства фінансів від 30.11.99 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1214-13>.

52. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

53. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0168-95>.

54. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14>.

55. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

56. Рета М. В. Стратегічний управлінський облік: концептуальні засади та використання в системі підприємства. Вісник НТУ «ХПІ». 2014. № 64. С. 129-137.

57. Семанюк В. З. Формування підсистеми стратегічного обліку в умовах ринкових відносин. Формування ринкових відносин в Україні № 11(114). Київ, 2010. С. 59–64.

58. Сіренко Н. М., Баришевська І. В., Щербина Ю.О. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2016. 132 с.

59. Слободняк І.А. Формування бухгалтерської управлінської звітності комерційного підприємства: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... докт. економ. наук: спец.08.00.12 «Бухгалтерський облік, статистика». Іркутськ, 2012. 39 с.

60. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Київ: Port-Royal, 2001. С. 425–586.

61. Тулегенов Е. Концептуальні основи розвитку управлінського обліку: теорія і практика: автореф. дис. ... доктора економ. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерський облік, аудит, статистика». Алмати, 2010. 43 с.

62. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

63. Шатковська Л. С., Вакуленко В.Л. Внутрішня звітність підприємств в інформаційному забезпеченні управління. Економічний вісник університету. 2011. № 17/1. С. 116-120.

64. Шот А.П. Облік і оподаткування за видами економічної діяльності. Опорний конспект лекцій. Львів. 2018. 117с.

65. Яцунська О. С. Облік основних засобів за стадіями життєвого циклу: монографія. Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2017. 188 с.

66. Вахрушина М.А. Стратегический управленческий учет: учебник. Москва: КНОРУС, 2018. 184 с.

67. Макконнелл Р. К. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Москва: ИНФРА-М, 2003. XXXVI, 972 с.

68. Попова П.В. Основные теоретические принципы построения учетно-аналитической системы. Финансовый менеджмент. 2003. № 5. С. 8-15.
69. Сатмурзаев А. А. Концепция стратегического учета в новых экономических структурах: теоретический аспект. Экономика та держава. 2010. № 12. С. 195–198.
70. Яркова И. В. Стратегический управленческий учет на предприятиях химической промышленности: дис... канд. экон. наук. ВГУ. Волгоград, 2010. 191 с.
71. Barney J.B. (2007) Gaining and sustaining competitive advantage. Pearson Prentice Hall.
72. Grant P.M. (2003) Resursnaya teoriya konkurentnykh preimushchestv: prakticheskie vyvody dlya formulirovaniya strategii [Resource theory of competitive advantages: practical conclusions for formulating a strategy] Vestnik SPbGU. "Menedzhment" – Bulletin of St. Petersburg State University. Ser. "Management", 3, 47–75 [in Russian].
73. Roshilo, V.I. (2006), Dzherela finansuvannya innovatsiynogo rozvitku: monografiya. [Sources of financing innovative development: monograph.], Knigi — XXI, Chernivtsi, Ukraine, p. 272.
74. Yershova N.Yu, Portna O.V. (2007) Analiz hospodarskoi diialnosti: teoriia i praktykum [Business Analysis: Theory and Practice]. – Lviv: Mahnoliia 2006 [in Ukrainian].

ДОДАТКИ

Додаток А

Нормативне регулювання обліку основних засобів

Скорочена назва документа	Повна назва	Ким затверджено
НП(С)БО 7 [43]	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»	Наказ Мінфіну від 27.04.2000 р. № 92
НП(С)БО 14 [45]	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»	Наказ Мінфіну від 31.01.2000 р. № 20
НП(С)БО 27 [46]	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність»	Наказ Мінфіну від 07.11.2003 р. № 617
НП(С)БО 28 [47]	Зменшення корисності активів	Наказ Мінфіну від 24.12.2004 р. № 817
ПКУ [52]	Податковий кодекс України	(пп. 14.1.138; пп. 138.3.2; пп. 138.3.3; п. 43 підрозділу 4 розділу XX) ВР: №2755-VI від 02.12.2010 р.
Методрекомендації № 561 [32]	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів	Наказ Мінфіну від 30.09.2003 р. № 561
Наказ № 352 [40]	Про затвердження типових форм первинного обліку	Наказ Мінстату від 29.12.95 р. № 352 Для підприємств, що застосовують МСФЗ:
МСБО 16 [35]	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»	IASB** (Лондон)
МСФЗ 5 [36]	Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»	IASB** (Лондон)

Джерело: [розроблено на основі [32, 35, 36, 40, 43, 45, 46, 47, 52]

Огляд спеціальної наукової літератури з обліку основних засобів

№ з/п	Назва	Використання у роботі
1	2	3
1	Яцунська О. С. Облік основних засобів за стадіями життєвого циклу: монографія [65]	Монографію використано для висвітлення питання напрямів розвитку організаційно-методичного забезпечення обліку основних засобів підприємства
2	Бутинець Ф.Ф. та ін. «Інформаційні системи бухгалтерського обліку» [6]	Підручник було використано для висвітлення питання з обліку наявності та використання основних засобів.
3	Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [9]	Монографію використано для висвітлення питання порівняння національної та зарубіжної практики відображення в обліку наявності та використання ОЗ
4	Жолнер І. В. "Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами" [17]	Навчальний посібник було використано для висвітлення питання з обліку наявності та використання основних засобів.
5	Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування [11]	Монографію було використано для визначення напрямків удосконалення та концепції подальшого розвитку обліку наявності та використання основних засобів.
6	Мордвінцева Т.В, Стулей К.О. Основні засоби підприємства: економічна сутність [37]	Навчальний посібник було використано у роботі для висвітлення питання з обліку наявності та використання основних засобів.
7	Муріна Т.С. Шляхи ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві [39]	Навчальний посібник було використано у роботі для висвітлення питання з обліку наявності та використання основних засобів.
8	Слободняк І.А. Формування бухгалтерської управлінської звітності комерційного підприємства [59]	Навчальний посібник було використано для висвітлення питання теорії і практики ведення обліку наявності та використання основних засобів, а також для розкриття порядку відображення інформації в облікових регістрах та фінансовій звітності (з урахуванням законодавчих змін)
9	Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства [25]	Монографію було використано для висвітлення питання організації обліку наявності та використання основних засобів.
10	Жидеева Л. І. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [15]	У навчальному посібнику розглянуто теоретичні основи інформації бухгалтерського обліку та її використання за окремими об'єктами для здійснення управління підприємством (організацією, установою)
11	Єфіменко Т.І. Облікове забезпечення інформаційного моделювання підприємства [14]	У підручнику розглянуто концепцію визначальної ролі обліку як підґрунтя інформаційного моделювання підприємства

Продовження додатку Б

1	2	3
12	Вахрушина М.А. Стратегический управленческий учет [66]	Представлені основні концепції стратегічного управлінського обліку, розкриті методологічні і методико-організаційні підходи до стратегічного обліку витрат, калькуляції і бюджетування в комерційних організаціях.
13	Котова М.В. Вибір оптимального методу нарахування амортизації за бухгалтерським обліком для підприємств промисловості [27]	Підручник використано для вибору методів амортизації
14	Борисенко М.А. Інноваційні засади формування амортизаційної політики вітчизняного підприємства [4]	Статтю використано для вивчення теоретико-методичних підходів до формування амортизаційної політики на макро- і мікрорівнях з метою прийняття ефективних управлінських рішень
15	Житний П. Концепція формування амортизаційної політики в умовах ринкової економіки [16]	Статтю використано для формування амортизаційної політики на підприємстві
16	Кафка С. М. Основні засоби: класифікація для цілей обліку [23]	Статтю використано для класифікації та висвітлення питань щодо основних засобів

Джерело: [розроблено на основі [4, 6, 9, 16, 17 та ін.]

Нормативні акти, що регулюють ведення обліку основних засобів

№ п/п	Номер та назва стандарту	Короткий зміст	Використання у роботі
1	2	3	4
1	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [42]	Розкриває склад та елементи фінансової звітності, наводить якісні характеристики фінансової звітності та принципи її підготовки та регулює розкриття інформації у фінансовій звітності	Для організації облікових процедур з метою узагальнення показників
2	НП(С)БО 7 «Основні засоби» [43]	Наводить критерії визнання об'єкта основних засобів активом, вказує на методи оцінки, переоцінки та амортизації основних засобів, регулює формування інформації про зменшення корисності та вибуття основних засобів, а також розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності.	Для визначення поняття основних засобів, об'єкту основних засобів та регламентування можливих господарських операцій, пов'язаних з експлуатацією основних засобів
3	НП(С)БО 14 «Оренда» [45]	Вирізняє фінансову та операційну оренду, і відповідним чином надає інформацію про ведення обліку оренди як в орендаря, так і в орендодавця, про продаж активу з укладанням угоди про його одержання продавцем в оренду і розкриття інформації про оренду в примітках до фінансової звітності	Для визначення фінансової та операційної оренди
4	НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» [46]	Визначає критерії визнання та оцінки необоротних активів, утримуваних для продажу, визнання та оцінку припиненої діяльності, та вказує інформацію, що наводиться в примітках до фінансової звітності про активи та групи вибуття, утримувані для продажу, а також припинену діяльність	Для формування інформації в бухгалтерському обліку про необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу
5	НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [47]	Визначає критерії визнання та оцінки зменшення корисності активів, надає інформацію про облік відновлення корисності активу, зменшення та відновлення корисності групи активів, яка генерує грошові потоки та її розкриття у примітках до фінансової звітності	Для формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів та її розкриття у фінансовій звітності
6	НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» [48]	Визначає критерії визнання та оцінки інвестиційної нерухомості, умови переведення нерухомості до інвестиційної нерухомості та виведення зі складу інвестиційної нерухомості	Для формування в бухгалтерському обліку інформації про інвестиційну нерухомість

Продовження додатку В

1	2	3	4
7	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" [55]	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Для організації бухгалтерського обліку на підприємстві
8	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [22]	Інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення Інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств	Використовується для обліку активів і пасивів на підприємстві
9	Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків [21]	Визначає порядок проведення інвентаризації основних засобів та визначення її результатів	Для проведення контролю за основними засобами та іншими матеріальними цінностями підприємств що зберігаються
10	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [32]	Встановлюють типову кореспонденцію рахунків з обліку основних засобів	Використовували для складання проводок з основними засобами
11	Державний класифікатор України „Класифікація основних фондів" [13]	Складова частина державної системи класифікації та кодування техніко-економічної і соціальної інформації. Розглядається детальна класифікація основних фондів для покращення організації систематичного обліку та звітності	Надає перелік основних засобів та їх класифікацію за групами
12	Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року [10]	Встановлює правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності	Виступає елементом регулювання господарських відносин
13	Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 року [52]	Визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів	Для визначення норми амортизації основних засобів та нарахування податків та зборів

Продовження додатку В

1	2	3	4
14	Наказ МінСтатУкр від 29 грудня 1995 року № 352 "Про затвердження типових форм первинного обліку" [40]	Затверджує типові форми первинної облікової документації з обліку основних засобів і введення їх у дію з 1 січня 1996 року:	При веденні первинного обліку сировини та матеріалів
15	Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене Наказом МФУ від 24.05.95р. №88 [53]	Встановлює порядок створення, прийняття, відображення в б/о, зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності	Використовується повністю для правильного документального оформлення операцій з обліку прибутку
16	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, [51]	Містить перелік синтетичних рахунків і субрахунків бухгалтерського обліку, їх характеристику і межі застосування	Використано для характеристики рахунків, що визначають основні засоби
17	Конституція України від 28 червня 1996р. [26]	Основний закон України, який визначає права та обов'язки фізичних та юридичних осіб України.	Основний закон, який забезпечує правові основи діяльності підприємства.
18	Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" Затв.ВР України 22.05.1997 р., №283/97 [19]	Закон визначає основні принципи, положення, порядок оподаткування прибутку підприємств, нарахування амортизації в податковому обліку та ін.	Використовується для контролю за правильністю ціноутворення.
19	Закон №466-ІХ від 16.01.2020 «Про внесення змін до Податкового кодексу України» [18]	передбачає низку змін, спрямованих на вдосконалення та спрощення системи адміністрування податків, її узгодження зі світовими стандартами.	Для визначення вартісного критерію основних засобів
20	МСБО16 «Основні засоби» [35]	визначає обліковий підхід до основних засобів, щоб користувачі фінансової звітності могли розуміти інформацію про інвестиції суб'єкта господарювання в його основні засоби та зміни в таких інвестиціях	Для порівняння ведення обліку з закордонними підприємствами

1	2	3	4
21	Наказ Міністерства фінансів України від 01.03.2021 №131 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України» [41]	внесення змін до форми податкової накладної, форми податкової декларації з податку на додану вартість і ін.	Для визначення форми податкової накладної
22	Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку [33]	Надає методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку з обліку виробничих запасів	Для відображення операцій з обліку виробничих запасів на паперових носіях
23	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [34]	Встановлює правила формування облікової політики	Використовувались для змін облікової політики
24	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [44]	визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності	Для визначення забезпечень майбутніх операційних витрат
25	Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003р. (зі змінами і доповненнями) [62]	Регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності	Для регламентації правових відносин

Джерело: [розроблено на основі [33, 34, 44, 51, 53 та ін.]

Організаційна структура підприємства

Об'єктом дослідження даної випускної кваліфікаційної роботи є товариство з обмеженою відповідальністю «Бравір». Юридична адреса товариства: 03040, м. Київ, проспект 40-річчя Жовтня, 94, кв.8. Підприємство ТОВ «Бравір» створене у 2012 р., діє на підставі Статуту, Свідоцтва про реєстрацію платника податку на додану вартість № 384897826502 від 01.12.2017 р. ТОВ «Бравір» здійснює свою діяльність у відповідності до ст. 57 Господарського кодексу України, Законів України «Про господарські товариства», «Про власність» та іншого чинного в Україні законодавства. Підприємство є юридичною особою згідно законодавства України, має самостійний баланс, поточні і валютні рахунки в банківських установах, круглу печатку і штамп зі своїм найменуванням та фірмовий бланк. ТОВ «Бравір» створене з метою здійснення господарської діяльності та отримання прибутку на вкладений капітал для задоволення потреб власника. Підприємство є високотехнологічним підприємством, яке спеціалізується на роздрібній торгівлі в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, включаючи напої та тютюнові вироби. Управління підприємством здійснюється у відповідності зі Статутом, Положенням про структуру управління та іншими внутрішніми регламентами (Положеннями про структурні підрозділи, посадовими інструкціями тощо).

Організація бухгалтерського обліку на даному підприємстві являє собою систему методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку та подальший його розвиток. Структура Положення про облікову політику на підприємстві затверджена директором та відповідає чинному законодавству України та складається з наступних розділів: 1. Загальні положення. 2. Необоротні активи. 3. Резерви та забезпечення. 4. Доходи та витрати. 5. Інші положення.

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється бухгалтерією на чолі з головним бухгалтером. Її склад затверджується штатним розписом

підприємства. Зі слів головного бухгалтера структура бухгалтерії має наступний вигляд (рис.Г.1). Дотримання вимог законодавства України з питань організації та ведення бухгалтерського та податкового обліку забезпечується головним бухгалтером підприємства. Інші працівники організації несуть відповідальність згідно посадових інструкцій, які затверджені директором підприємства.

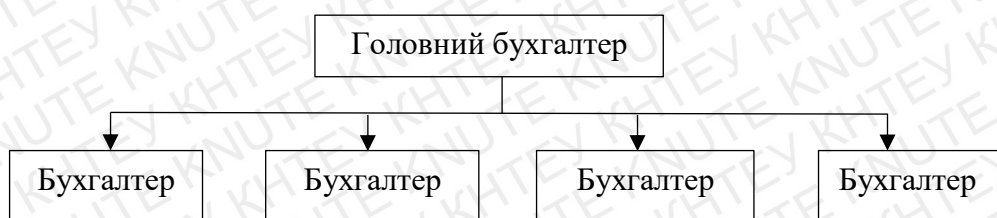

Рис. Г.1. Структура бухгалтерії на ТОВ «Бравір»

Джерело: [авторська розробка]

Ведення обліку щодо майна і результатів своєї діяльності здійснюється в натуральних одиницях в узагальненому грошовому виразі із безперервним документальним оформленням і відображенням. Використовується також централізована система збору та обробки інформації. Облік в апараті підприємства ведеться у програмі 1С. Для здійснення фінансово-господарської діяльності ТОВ «Бравір» відкрито розрахунковий та валютний рахунок у АТ КБ «ПРИВАТБАНК». Підприємство здійснює бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає фінансову, статистичну, податкову звітність, і подає її у встановленому порядку і обсязі відповідним органам, а також засновнику. Статистична, фінансова та податкова звітність складається та подається до відповідних органів у повному обсязі.

Встановлення терміну корисної експлуатації відбувається при отриманні об'єкта з урахуванням вимог ПКУ, а саме для наявних основних засобів:

- будинки, споруди та передавальні пристрої - від 10 до 20 років
- машини та обладнання - від 2 до 5 років
- транспортні засоби - 5 років
- інструменти, прилади, інвентар (меблі) - 4 роки
- інші основні засоби – 10 років.

На ТОВ «Бравір» для організації обліку і забезпечення контролю за об'єктами надається інвентарний номер, який зберігається за об'єктом на час його перебування на підприємстві. Загалом облік ведеться у розрізі інвентарних номерів, за місцями експлуатації, видами, матеріально-відповідальними особами. Аналітичний облік основних засобів ТОВ «Бравір» ведеться в інвентарних картках ф. ОЗ-6. Основні засоби вибувають з підприємства в результаті: ліквідації; реалізації; нестач, виявлених при інвентаризації. На ТОВ «Бравір» інформацію про основні засоби після складання первинних документів вносять до бази даних програми 1С. Надходження (ведення в експлуатацію) передбачає обрання вкладки «Основні засоби» і посилання «Введення в експлуатацію основних засобів», потім на панелі інструментів натискаємо на кнопку «Ввести на підставі», вибираємо «Введення ОЗ в експлуатацію». При цьому нарахування податкового кредиту передбачає реєстрацію податкової накладної постачальника у документі «Реєстрація вхідного податкового документу» через вибір прапорця «Постачання ОЗ». Для об'єктів, які потребують додаткових витрат на виготовлення, монтаж, на ТОВ «Бравір» використовують окремий довідник «Об'єкти будівництва», відкривається за допомогою опцій «Довідники по об'єктам будівництва» - «Об'єкти будівництва». Віднесення витрат на об'єкти робляться документами «Надходження товарів та послуг» (послуги), «Вимога-накладна» та ін. Також вартість обладнання, що потребує монтажу, повинна бути віднесена на об'єкт будівництва через документ «Передача обладнання в монтаж». В цей документ заносять відомості про номенклатуру, яка передається в монтаж – в результаті вартість цієї номенклатури буде додана до вартості об'єкту будівництва, вказаного в шапці документу. При введенні в експлуатацію основних засобів необхідно ввести спосіб відображення витрат по амортизації. Для цього в довідник вводять новий елемент наприклад «Комп'ютери», вибираємо рахунок витрат - 92, податкове призначення - «Господарська діяльність», статтю витрат на поліпшення ОЗ, заповнюємо аналітику вказуємо: підрозділ, статтю витрат

амортизації. Тиснемо «ОК» і подвійним клацанням обираємо створений спосіб, щоб він підставився в документ введення в експлуатацію. Потім в документі «Введення в експлуатацію» заповнюємо вкладку «Облікові дані». Вносимо облікові дані: підрозділ, МВО, рахунок обліку. У програмі відстежується податкове призначення активів, податкова група заповнюється автоматично залежно від обраного рахунку обліку (можна змінити вручну). Перевіряємо інші дані: рахунок нарахування амортизації, вказуємо строк корисного використання та ліквідаційну вартість. Тиснемо ОК - основний засіб введено в експлуатацію. Після проведення таких робіт (капітальний і поточний ремонт) складають документ «Модернізація та ремонт ОЗ» (меню «ОЗ» - «Модернізація ОЗ»). Накопичені суми витрат за даними бухгалтерського та податкового обліку зазначаються на закладці «Бухгалтерський та податковий облік». Вони можуть бути заповнені автоматично при натисканні кнопки «Розрахувати суми». На закладці «Основні засоби» ці суми розподіляються між конкретними об'єктами при натисканні кнопки «Заповнити - для списку ОЗ». Зняття з обліку основних засобів передбачає формування документу «Списання ОЗ» або «Підготовка до передачі ОЗ». Аналітичний облік в програмі 1С ведеться пооб'єктно субконто у натуральному і вартісному вираженнях.

Усі господарські проводки заносяться в журнал операцій. Переглядаючи проводки у журналі операцій, їх можна обмежити довільним тимчасовим інтервалом, групувати і шукати за різними параметрами проводок. Відображення стану та руху основних засобів на ТОВ «Бравір» здійснюється на підставі робочого плану рахунків, в якому використовують:

- рахунок 1000 «Основні засоби». За дебетом відображають надходження основних засобів за первісною вартістю; суму витрат, пов'язаних з покращенням об'єкту; суму дооцінки. За кредитом - вибуття основних засобів; суму уцінки.
- рахунок 1500 «Капітальні інвестиції», де формується вартість придбаного об'єкту, за дебетом цього рахунку відображають збільшення витрат на придбання або створення матеріальних активів; за кредитом - їх зменшення.

– рахунок 1300 «Знос (амортизація) необоротних активів», який призначено для узагальнення інформації про нараховану амортизацію. За кредитом відображають нарахування амортизації, за дебетом - зменшення суми зносу.

Синтетичний облік основних засобів на ТОВ «Бравір» передбачає формування на підставі даних за звітний період (з первинних документів та зведених регістрів) журналу-ордеру № 4. В кінці місяця підсумки кредитових оборотів переносять в Головну книгу. Узагальнену інформацію про основні засоби за підсумками звітнього періоду ТОВ «Бравір» розкриває у звітності у ф. 1 «Звіт про фінансовий стан (Баланс)» у розділі I «Необоротні активи» (рядках 1010-12), ф.5 «Примітки до річної фінансової звітності» у II розділі. У ф.1 рядок 1011 відображають первісну вартість основних засобів, рядок 1012 - суму амортизації, рядок 1010 - залишкову вартість як різницю між рядками 1011 та 1012. За рядком 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» розкривають інформацію про вартість незавершених капітальних інвестицій на дату балансу.

До підсумку балансу включається залишкова вартість. У ф. 5 у розрізі кожної групи основних засобів зазначають: вартість (первісна або переоцінена), за якою основні засоби відображені в балансі; методи амортизації і терміни корисного використання; наявність та рух основних засобів у звітному році:

- первісна (переоцінена) вартість та сума зносу на початок звітнього року;
- суму зміни первісної (переоціненої) вартості та зносу основних засобів у результаті переоцінки;
- первісна (переоцінена) вартість та сума зносу основних засобів, які вибули;
- суму нарахованої амортизації;
- інші зміни первісної (переоціненої) вартості та сума зносу основних засобів;
- первісна (переоцінена) вартість та сума зносу на кінець звітнього року.

НАКАЗ № 1**про облікову політику підприємства**

01.01.21 р

м. Київ

На виконання Закону України від 16.07.99 р. №996-XIV "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку

НАКАЗУЮ:

1. Загальні положення

1.1. При веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності застосовувати національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені Міністерством фінансів України.

2. Необоротні активи

2.1. Застосовувати при нарахуванні амортизації основних засобів прямолінійний метод амортизації, строк корисного використання та ліквідаційну вартість, установлені і затверджені наказом по підприємству.

2.2. Застосовувати для малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів такий метод амортизації: в першому місяці використання об'єкта 100 відсотків його вартості.

Для інших необоротних матеріальних активів застосовувати прямолінійний метод амортизації.

2.3. Застосовувати прямолінійний метод амортизації нематеріальних активів.

2.4. До складу малоцінних необоротних матеріальних активів включати матеріальні активи з очікуваним строком корисного використання (експлуатації) понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) вартістю не більше 20000,00 гривень.

2.5. Підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.

При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта основних засобів одразу включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу у дооцінках.

2.6. Первісне визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу проводиться на дату, коли щодо активів, групи вибуття задовольняються умови, наведені в пункті 1 р. II П(С)БО 27.

2.7. За наявності ознак, за яких об'єкт основних засобів може бути віднесеним і до операційної нерухомості, і до інвестиційної нерухомості, підприємство використовує натуральний критерій. Якщо більша частина (понад 50%) площі використовується як інвестиційна нерухомість, то такий об'єкт основних засобів обліковується як інвестиційна нерухомість. Якщо результат розрахунку становить менше або дорівнює 50%, такий об'єкт основних засобів обліковуємо як операційну нерухомість.

3. Резерви та забезпечення

3.1. Підприємство нараховує резерв сумнівних боргів.

3.2. Стосовно забезпечень різних видів прийняти наступні рішення.

Величина резерву сумнівних боргів визначається із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості (прямий метод).

Підприємство створює забезпечення на оплату відпусток працівникам підприємства.

Підприємство створює забезпечення на виконання гарантійних зобов'язань. Забезпечення на виконання гарантійних зобов'язань створюється у розмірі 2 % доходу від реалізації продукції.

Підприємство не створює забезпечення на реструктуризацію, виконання зобов'язань при припиненні діяльності.

Підприємство не створює забезпечення на виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів. Підприємство не створює забезпечення на передбачену законодавством рекультивацию (відновлення) порушених земель.

4. Доходи та витрати

4.1. Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться шляхом визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, в загальному обсязі послуг, які мають бути надані.

4.2. Підприємство використовує тільки рахунки класу 9 "Витрати діяльності".

4.3. Ступінь завершеності робіт за будівельним контрактом визнається методом співвідношення обсягу завершеної частини робіт і їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі.

4.4. Стосовно переліку і складу змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу прийняти наступні рішення.

Вважати всі загальновиробничі витрати постійними.

Загальновиробничі витрати розподіляють з використанням такої бази розподілу: прямі матеріальні витрати, що включаються до виробничої собівартості продукції.

4.5. Стосовно переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) прийняти наступні рішення.

Затвердити перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) згідно з додатком №1 до цього наказу.

5. Інші положення

5.1. Встановити такі кількісні критерії суттєвості інформації:

- для інформації про господарські операції та події, пов'язані із змінами у складі (рухом) активів, зобов'язань, власного капіталу — у розмірі до 3% вартості всіх активів, усіх зобов'язань і власного капіталу відповідно;
- для окремих видів доходів і витрат — 2% чистого прибутку (збитку) підприємства;
- для визначення подібності активів — 5 % справедливої вартості об'єктів обміну;
- для статей Балансу — 5 % суми підсумку Балансу;
- для статей Звіту про фінансові результати — 5 % суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

5.2. Стосовно підходів до класифікації пов'язаних сторін прийняти наступні рішення.

Затвердити перелік пов'язаних осіб підприємства згідно з додатком №2 до цього наказу.

Оцінка активів або зобов'язань в операціях пов'язаних сторін здійснюється методом порівнюваної неконтрольованої ціни.

5.3. Стосовно періодичності та об'єктів проведення інвентаризації прийняти наступні рішення.

Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності проводити щорічно інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до діючого Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого Міністерством фінансів України.

5.4. Підприємство подає пакет звітності, передбачений Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність".

5.5. Філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи підприємства не складають окремих баланс.

5.6. Курсові різниці на дату здійснення господарської операції визначають у межах здійсненої операції.

5.7. Операції з безготівкових розрахунків в іноземній валюті відображати у валюті звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня, дати здійснення операції (дати визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат).

5.8. Включати до складу витрат у день настання події:

- суми ПДВ, не підтверджені зареєстрованими постачальниками податковими накладними, після спливу 1095 днів з дати складання податкової накладної;
- компенсуючі податкові зобов'язання з ПДВ за товарами/послугами, первісно придбаними для оподатковуваних операцій, при подальшому використанні в негосподарській/пільговій діяльності.

Запропоновані зміни до облікової політики

Стосовно порядку створення забезпечень на суму зобов'язання щодо вибуття об'єкта та відновлення довкілля необхідно відзначити, що даний елемент є складовою первісної вартості основних засобів. Виходячи з цього, а саме його нормативного підґрунтя та відсутності альтернативи вибору, зазначений елемент, наслідуючи логіку більшості дослідників, не має сенсу включати до таких. Однак, по-перше, слід відмітити, що Методичні рекомендації № 635 зазначають, що розпорядчий документ повинен містити «перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів», тобто, у контексті нашого дослідження, забезпечення на суму зобов'язання щодо демонтажу, переміщення об'єкта та відновлення земельної ділянки (п. 8 НП(С)БО 7). Але надалі за текстом п. 2.11 Методичних рекомендацій чомусь зазначаються лише «забезпечення на передбачувану законодавством рекультивацію порушених земель» [34]. Така нормативна неточність потребує нівелювання. По-друге, забезпечення потребують розкриття відповідно до норм НП(С)БО 11, зокрема його балансова вартість, збільшення протягом періоду дисконтованої суми та зміни ставки дисконту [44]. Як наслідок, ми вважаємо за доцільне розгляд цього елемента облікової політики на стадії надходження основних засобів, як складового елемента первісної вартості даного виду активу. Іншим запропонованим елементом постає визначення одиниці, яка генерує грошові кошти. Цей момент має принципове значення, адже інформація щодо такого об'єкта повинна розкриватися в примітках до фінансової звітності, зокрема мають бути розкриті: назва, місце використання та склад об'єктів. З іншого боку, такі облікові дані виступають підґрунтям для перевірки та, за необхідності, здійснення процедури зменшення корисності активів. Замикає перелік елементів облікової політики, внесених нами, порядок оцінювання необоротних активів та групи вибуття, які більше не визнаються як утримувані для продажу. Необхідність відображення цього положення обґрунтована альтернативою вибору оцінки на момент рекласифікації об'єкта у зв'язку зі зміною бізнес-моделі щодо подальшого його

використання. Отже, підприємству необхідно визначити порядок оцінки балансової вартості на момент їх визнання такими, що утримуються для продажу з урахуванням амортизаційних відрахувань та переоцінки; чистої вартості реалізації та вартості при використанні. При цьому слід зазначити, що порядок оцінки зазначених видів вартостей корелює з елементами, що розкривають процедуру зменшення корисності, тому не вважаємо за доцільне їх більш детально розкривати. Передумовами такого нехтування свого права з боку підприємств можна визнати відсутність стимулів щодо подання достовірної та транспарентної фінансової звітності, що пов'язано з «податковою інвазією», відсутністю «реальних» зовнішніх користувачів фінансової інформації та внутрішнім протиріччям даної категорії. Вирішенням цього протиріччя може виступати поінформованість зовнішніх користувачів щодо застосованих методів, принципів, процедур та професійного судження управлінського персоналу, що дозволить знизити рівень невизначеності та підвищити довіру до фінансової звітності. У свою чергу, запропонований детальний перелік елементів облікової політики щодо об'єктів основних засобів дозволяє відобразити можливі варіанти облікових політик та оцінок, які можуть вплинути на процес прийняття управлінських рішень.

Кореспонденція рахунків з надходження основних засобів ТОВ «Бравір»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Д-т	К-т	
Облік капітальних інвестицій			
1. Придбання устаткування, що потребує монтажу	205	631	36000
2. Відображення суми податку на додану вартість (ПДВ)	6411	631	7200
3. Передача устаткування у монтаж	1521	205	36000
4. Придбання устаткування, що не потребує монтажу, інструменту, інвентарю, меблів тощо	1521	631	30000
5. Відображення сум ПДВ	6411	631	6000
6. Відображення затрат на проектні, будівельно-монтажні роботи за рахунками підрядників і проектних організацій	1521	631	5500
7. Відображення сум ПДВ в рахунках підрядників і проектних організацій	6411	631	1100
8. Затрати на транспортування і монтаж безоплатно отриманих основних засобів	1521	685	6000
9. Сума ПДВ в рахунках на послуги транспортування	6411	685	1200
13. Затрати на поліпшення, реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання об'єктів основних засобів	1523	631	5000
14. Сума ПДВ	6411	631	1000
15. Затрати на реконструкцію і модернізацію об'єкта оренди (будівлі)	1523	631	6000
16. Відображення ПДВ	641	631	1200
Придбання основних засобів за грошові кошти з попередньою оплатою			
17. Сплачено грошові кошти за договором купівлі основних засобів	631	311	50000
18. Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	6411	644	10000
19. Одержано об'єкти основних засобів	1521	631	40000
20. Відображено суму ПДВ	644	631	10000
22. Зарахування на баланс основних засобів	10	1521	40000

Джерело: [авторська розробка]

Типова кореспонденція рахунків з вибуття основних засобів ТОВ «Бравір»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Д-т	К-т	
Продаж основних засобів			
1. Відображено дохід від продажу об'єкту основних засобів	3776	712	4800
2. Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ	712	6411	800
3. Списаний знос об'єкту основних засобів	131	104	6000
4. Списана залишкова вартість об'єкту основних засобів	286	104	3000
5. Списано на витрати залишкову вартість об'єкту основних засобів	943	286	3000
6. Отримана виручка від реалізації	311	3776	4800
Ліквідація основних засобів			
7. Списаний знос ліквідованого об'єкта основних засобів	131	104	4200
8. Списана залишкова вартість об'єкта основних засобів	976	104	900
9. Відображені витрати, пов'язані з об'єкта основних засобів	976	65,66, 20	250
10. Відображено суму ПДВ	976	6411	50
11. Отримано матеріали в результаті ліквідації ОЗ	20,22	746	350
Безоплатна передача основних засобів			
12. Списаний знос безоплатно переданого об'єкта основних засобів	131	104	30000
13. Списана залишкова вартість безоплатно об'єкта основних засобів	976	104	40000
14. Відображена сума податкових зобов'язань з ПДВ, виходячи з залишкової вартості	976	6411	8000

Джерело: [авторська розробка]

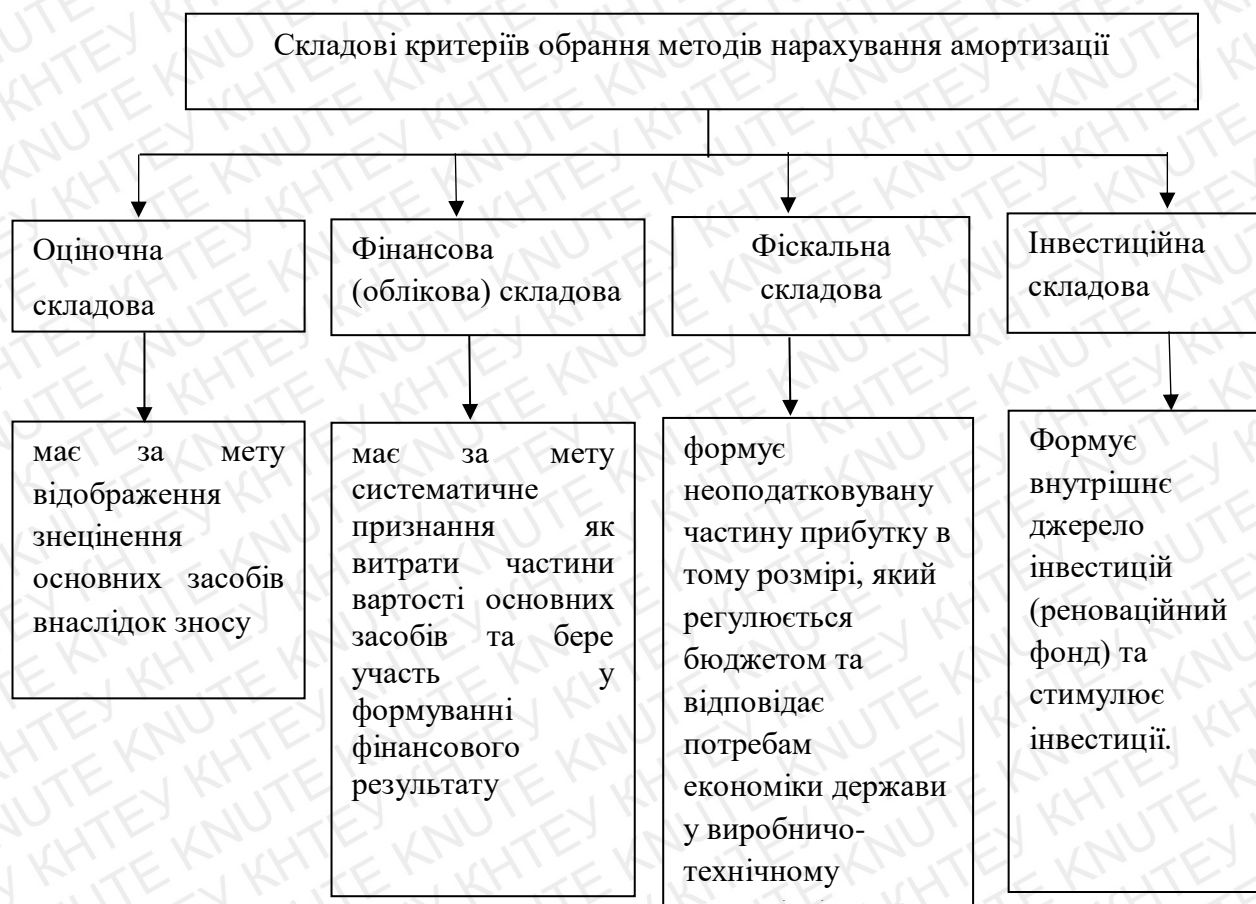

Кореспонденція рахунків з обліку зносу основних засобів ТОВ «Бравір»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Д-т	К-т	
Нараховано амортизацію основних засобів:			
а) об'єктів виробничого призначення	23,91	131	57000
б) об'єктів загальногосподарського призначення	92		20000
в) об'єктів, що забезпечують збут продукції	93		8000
г) об'єктів, що використовуються для наукових досліджень та розробок	941		3000
д) об'єктів житлово-комунального та соціально-культурного призначення	949		2000
Збільшення суми амортизаційних відрахувань на суму нарахованої амортизації основних засобів	09		90000

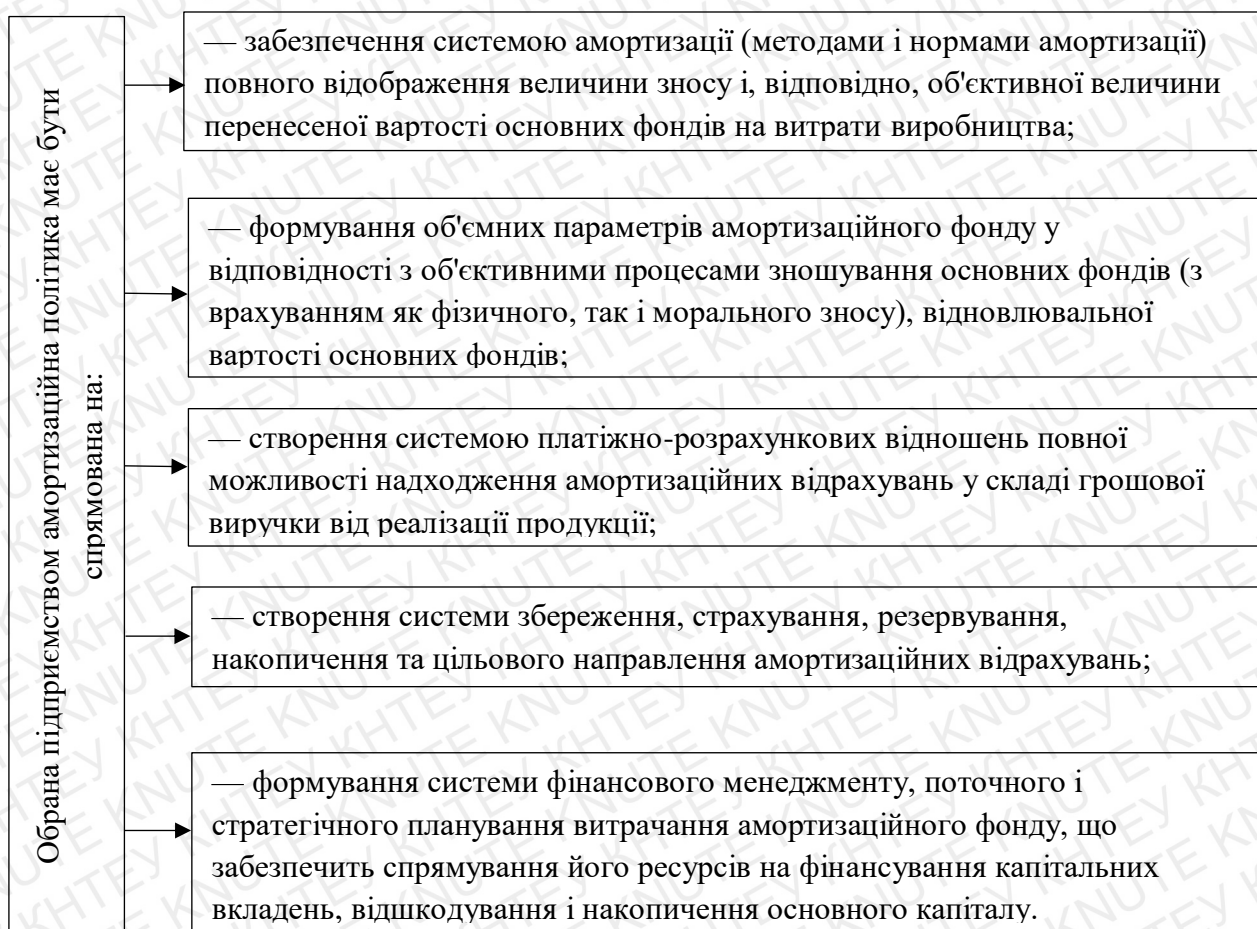
Джерело: [авторська розробка]

Критерії обрання методів нарахування амортизації та формування амортизаційної політики

Джерело: [27]

Способи спрямування амортизаційної політики

Джерело: [4]

Механізм управління основними засобами

Джерело: [авторська розробка]

Пропозиції щодо внесення змін у типові форми первинних документів з обліку основних засобів

Типові форми первинних документів	Показники типових форм з обліку основних засобів, які доцільно було б:	
	прибрати	додати (замінити на)
ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»	Первісна (балансова) вартість (гр. 7)	Справедлива вартість (гр. 7)
	Код норми амортизаційних відрахувань (гр. 11)	Група основних засобів (гр. 11)
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12-13)	Строк корисного використання (гр. 12)
		Метод нарахування амортизації (гр. 13)
Поправочний коефіцієнт (гр. 14)	Ліквідаційна вартість (гр. 14)	
ОЗ-3 «Акт на списання основних засобів»	Сума зносу за даними переоцінки по документах придбання (гр. 7)	–
	Код норми амортизаційних відрахувань	Група основних засобів (гр. 11)
	Норми амортизаційних відрахувань: на повне відновлення, на капітальний ремонт (гр. 12-13)	Строк корисного використання (гр. 12)
		Метод нарахування амортизації (гр. 13)
Дата початку оплати за основні засоби (місяць, рік) (гр. 18)	Ліквідаційна вартість (гр. 18)	

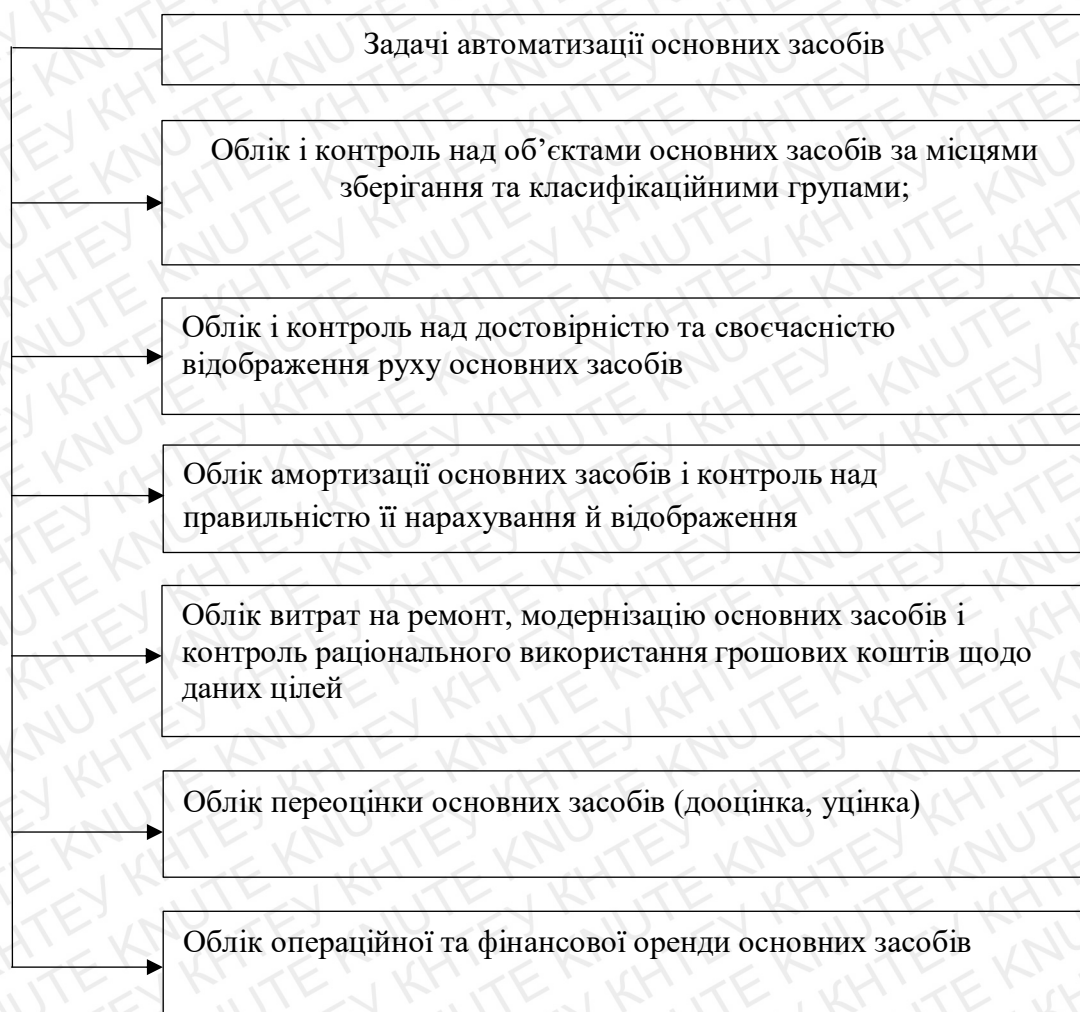
Джерело: [50]

Доповнення до кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку операцій з компенсації зменшення корисності

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Відображення зменшення та компенсації корисності третьою особою в разі знищення об'єкта основних засобів з подальшим його вибуттям		
Втрати від зменшення корисності об'єктів основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності»	131 «Знос основних засобів»
Списано суму зносу	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
Відображення компенсації зменшення корисності третьою особою	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»	716 «Відшкодування раніше списаних активів»
2. Відображення зменшення та компенсації корисності третьою особою в разі пошкодження об'єкта з подальшим його відтворенням		
Втрати від зменшення корисності об'єктів основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності»	131 «Знос основних засобів»
Визначена сума компенсації третьою особою на відтворення об'єкта основного засобу	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»	742 «Дохід від відновлення корисності»
Відтворення об'єкта основних засобів	131 «Знос основних засобів»	20 «Виробничі запаси» 66 «Розрахунки за виплатами працівника» 65 «Розрахунки за страхуванням» 68 «Розрахунки за іншими операціями» тощо

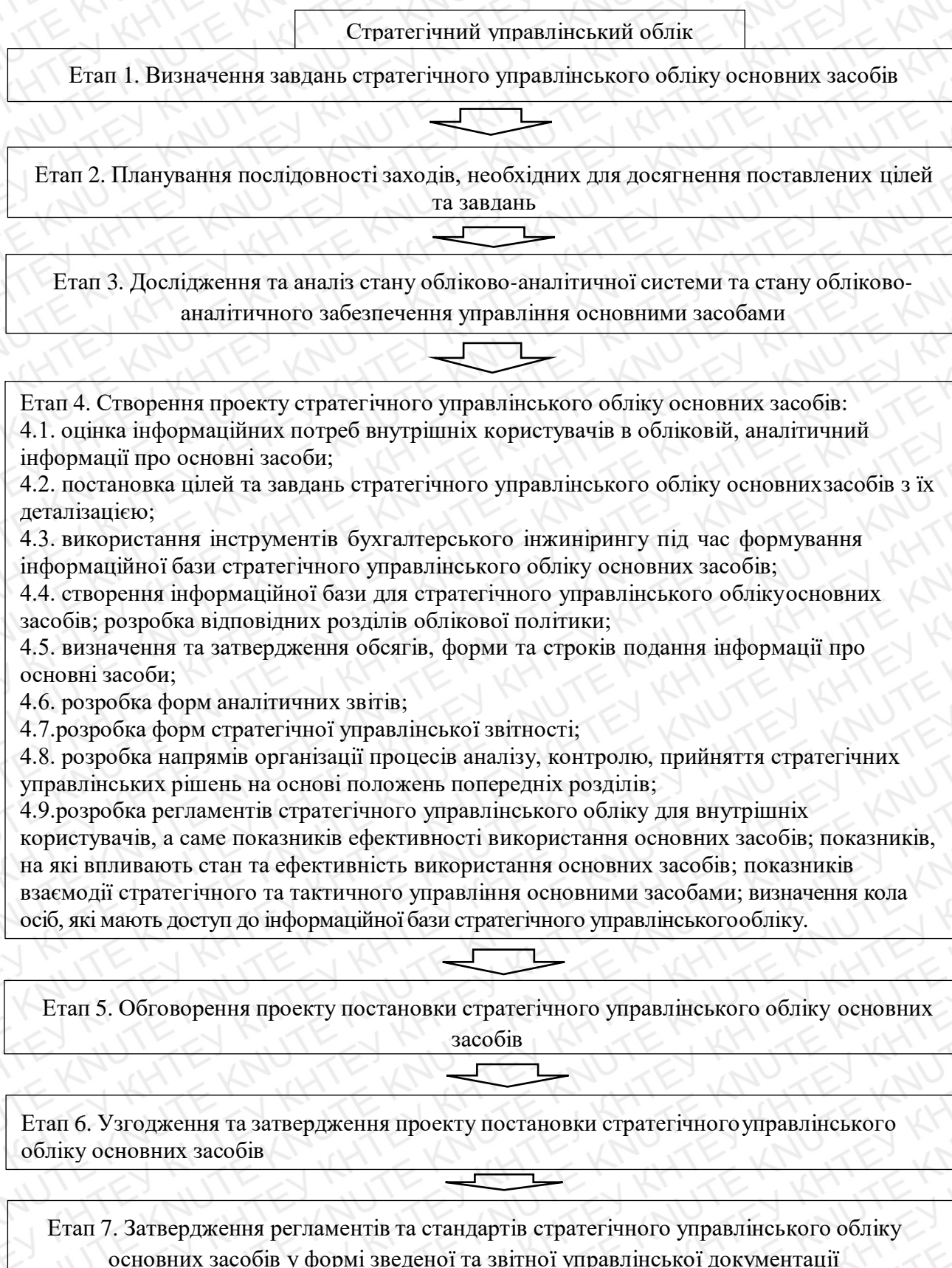
Джерело: [65]

Завдання обліку основних засобів в сучасних інформаційних системах

Джерело: [20]

Алгоритм постановки стратегічного управлінського обліку основних засобів підприємства

Джерело: [65]

Фінансова звітність ТОВ «Бравір» (Форма №1)

АКТИВ	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000	11	11	11	11	11
первісна вартість	1001	11	11	11	11	11
накопичена амортизація	1002					
Незавершені капітальні інвестиції	1005	54328	54480	54599	54617	54641
Основні засоби	1010	9446	8866	8540	8440	8335
первісна вартість	1011	39587	40069	40882	42241	43730
знос	1012	30141	31203	32342	33801	35395
Інвестиційна нерухомість	1015					
первісна вартість	1016					
знос	1017					
Довгострокові біологічні активи	1020					
первісна вартість	1021					
накопичена амортизація	1022					
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі	1030					
інші фінансові інвестиції	1035					
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040					
Відстрочені податкові активи	1045					
Інші необоротні активи	1090					
Усього за розділом I	1095	63785	63357	63150	63068	62987
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	970	1232	885	1375	1166
в тому числі: Виробничі запаси	1101	970	1232	885	1375	1166
Незавершене виробництво	1102					
Готова продукція	1103					
Товари	1104					
Поточні біологічні активи	1110					
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2444	2157	2586	3872	3423
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
за виданими авансами	1130					
з бюджетом	1135				53	505
у тому числі з податку на прибуток	1136				53	6
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	40	25	22	303	166
Поточні фінансові інвестиції	1160					
Гроші та їх еквіваленти	1165	170	272	199	167	170
Витрати майбутніх періодів	1170					
Інші оборотні активи	1190	166	63	13720	15779	17676
Усього за розділом II	1195	3790	3749	17412	21549	23106
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					
Баланс	1300	67575	67106	80562	84617	86093

ПАСИВ	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
I. Власний капітал						
Зареєстрований капітал	1400	5412	5412	5412	5412	5412
Капітал у дооцінках	1405					
Додатковий капітал	1410	7191	6690	57800	59263	59070
Резервний капітал	1415					
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	56	73	41		37
Неоплачений капітал	1425					
Вилучений капітал	1430					
Усього за розділом I	1495	12659	12175	63253	64675	64519
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	1500					
Довгострокові кредити банків	1510					
Інші довгострокові зобов'язання	1515	6800	7161	3509	3307	
Довгострокові забезпечення	1520					
Цільове фінансування	1525					
Усього за розділом II	1595	6800	7161	3509	3307	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						
Короткострокові кредити банків	1600					
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610					
товари, роботи, послуги	1615	1553	491	589	516	1044
розрахунками з бюджетом	1620	2917	4673	12704	14787	20410
у тому числі з податку на прибуток	1621					
розрахунками зі страхування	1625	100	57	110	73	4
розрахунками з оплати праці	1630	381	209	389	340	39
одержаними авансами	1635					
Поточні забезпечення	1660	7	2	8	919	77
Доходи майбутніх періодів	1665	43158	42338			
Інші поточні зобов'язання	1690					
Усього за розділом III	1695	48116	47770	13800	16635	21574
IV. Зобов'язання, пов'язані з оборотними активами, утримуваними для продажу, і групами вибуття	1700					
Баланс	1900	67575	67106	80562	84617	86093

Фінансова звітність ТОВ «Бравір» (Форма №2)

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	16750	19220	19964	31186	32877
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12230)	(12777)	(12734)	(18982)	(20379)
Валовий: прибуток	2090	4520	6443	7230	12204	12498
збиток	2095					
Інші операційні доходи	2120	3460	1998	2212	2733,00	2776
Адміністративні витрати	2130	(3414)	(3847)	(4165)	(5731)	(6884)
Витрати на збут	2150	(1115)	(1050)	(1090)	(1439)	(1748)
Інші операційні витрати	2180	(3034)	(2851)	(3480)	(6324)	(5136)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	417	693	707	1443	2432
збиток	2195					
Дохід від участі в капіталі	2200					
Інші фінансові доходи	2220					
Інші доходи	2240	502	501	492	503	507
Фінансові витрати	2250	(241)	(241)	(235)	(248)	(254)
Втрати від участі в капіталі	2255					
Інші витрати	2270	(261)	(260)	(257)	(255)	(253)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	417	693	707	1443	2432
збиток	2295					
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-75	-125	-127	-260	-438
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305					
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	342	568	580	1183	1994
збиток	2355					

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400					
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405					
Накопичені курсові різниці	2410					
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415					
Інший сукупний дохід	2445					
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450					
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455					
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460					
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	342	568	580	1183	1994

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
Матеріальні затрати	2500	7479	7838	7268	11863	10118
Витрати на оплату праці	2505	6700	6923	8250	12068	13264
Відрахування на соціальні заходи	2510	1393	1450	1732	2498	2753
Амортизація	2515	535	552	1102	1169	1087
Інші операційні витрати	2520	3686	3762	3609	4878	5999
Разом	2550	19793	20525	21961	32476	33221

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	2016	2017	2018	2019	2020
Середньорічна кількість простих акцій	2600					
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605					
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610					
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615					
Дивіденди на одну просту акцію	2650					